

UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL EUROPEAN
PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

MINISTERUL DEZVOLTĂRII
REGIONALE ȘI TURISMULUI

AGENȚIA pentru
DEZVOLTARE
REGIONALĂ
CENTRU

Instrumente Structurale
2007-2013

ASPECTE PRIVIND DEZVOLTAREA TURISMULUI ÎN REGIUNEA CENTRU

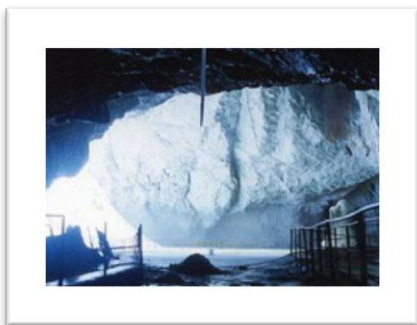
Regio
PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL CENTRU

Inițiativă locală. Dezvoltare regională.

ADR CENTRU, Str. Decebal, 12, 510093, Alba Iulia, România,
Tel.: (+ 40) 258 - 818616, Fax: (+ 40) 258 - 818613
Internet: www.adrcentru.ro, www.regio.adrcentru.ro, e-mail: office@adrcentru.ro

2011

Aspecte privind dezvoltarea turismului în Regiunea Centru

Lucrare elaborată în cadrul Agenției
pentru Dezvoltare Regională Centru

Cuprins

1. Introducere. Importanța economică a turismului	2
2. Potențialul turistic al Regiunii Centru.....	7
2.1. Atracții naturale, stațiuni montane	8
2.1.1. Parcuri naționale și parcuri naturale.....	8
2.1.2. Rezervații naturale	10
2.1.3. Stațiuni de iarnă. Domenii schiabile	11
2.2. Stațiuni balneare și balneoclimaterice	12
2.3. Patrimoniul cultural și istoric.....	13
2.3.1. Orașe cu un patrimoniu cultural complex	13
2.3.2. Vestigii antice	16
2.3.3. Biserici fortificate, cetăți	17
2.3.4. Castele și palate	19
2.3.5. Mănăstiri	20
2.3.6. Alte orașe cu obiective culturale de importanță turistică majoră.....	21
2.4. Zona rurală.....	21
3. Structuri de primire turistică	22
4. Fluxul turistic	25
5. Strategii județene și regionale de dezvoltare a turismului	36
6. Glosar de termeni.....	38

1. Introducere. Importanța economică a turismului

Turismul este una din ramurile economice care au cunoscut cea mai rapidă expansiune în ultimele decenii. Apariția turismului de masă în tot mai multe țări începând cu secolul 20, generalizarea concediilor anuale plătite, progresele fără precedent înregistrate în domeniul transporturilor au permis dezvoltarea extrem de rapidă a acestui domeniu nou al economiei. Industria turistică s-a dezvoltat rapid în țări precum Grecia, Italia, Spania, Franța, Austria, Israel, Egipt, Tunisia, Thailanda, SUA și în unele mici state insulare, devenind vitală pentru economiile acestor țări. Beneficiile economice ale industriei turistice sunt multiple. Industria turistică generează un număr semnificativ de locuri de muncă, iar investițiile în acest domeniu au o durată de amortizare relativ scurtă. Economia locală, în ansamblu, beneficiază ca urmare a dezvoltării turismului. Turiștii creează o cerere suplimentară de servicii și bunuri de consum, stimulând astfel sectorul terțiar al economiei (serviciile, comerțul, industriile artisanale etc). În același timp, localitățile turistice tind să aibă o infrastructură edilitară și de servicii mai dezvoltată. Sectorul transporturilor și sectorul imobiliar sunt alte două ramuri importante ce au de câștigat prin dezvoltarea turismului. Trebuie avute în vedere, de asemenea, avantajele indirecte obținute prin creșterea vizibilității și a interesului pentru acele regiuni care înregistrează un mare aflux de turiști.

Dacă în prezent ponderea turismului în produsul intern brut este redusă atât la nivel național cât și la nivel regional (cca 2-3%), pe termen mediu aceasta se poate dubla cu ușurință, chiar și fără extinderea structurii de primire turistică. În România, indicele de utilizare netă a capacității de cazare a scăzut de la aproape 60% în anul 1990 la cca 25% în anul 2010, ceea ce înseamnă că, în medie, locurile de cazare rămân neocupate 9 luni pe an.

Motivațiile turiștilor sunt foarte diverse: unii turiști caută odihna și relaxarea, alții aventura, unii turiști preferă natura, în timp ce alți turiști vor să descopere locuri noi sau sunt interesați de obiectivele cultural-istorice sau de manifestările culturale. Refacerea sănătății se numără de asemenea, printre motivațiile turistice frecvent întâlnite. Există o segmentare destul de bine conturată a pieței turismului în funcție de caracteristici ale turiștilor precum vârsta, situația familială, nivelul de instruire, nivelul veniturilor. Dacă tinerii preferă turismul activ (turismul montan, turismul sportiv și cel de aventură) și optează pentru durate mai scurte ale sejurului, familiile cu copii se îndreaptă cu precădere spre turismul rural și cel balnear. Vârșnicii sunt interesați îndeosebi de turismul balnear și într-o măsură ceva mai mică de turismul cultural.

Fig. 1

Majoritatea turiștilor care vizitează Regiunea Centru sunt români, proporția străinilor nefiind totuși neglijabilă (20%). Aria geografică de proveniență a turiștilor străini cuprinde majoritatea țărilor europene, precum și unele state extraeuropene (SUA, Canada, Israel). Cei mai mulți turiști străini provin din țări apropiate geografic, furnizoare tradiționale de turiști (Ungaria, îndeosebi dar și Austria, Polonia, Cehia, Slovacia), dar se înregistrează și un număr apreciabil de turiști originari din țări mai îndepărtate (state din Europa de Vest, Israel, SUA). Potențialul de creștere a numărului de turiști străini este mare, în special pe segmentul turismului cultural. Dispunând de un potențial semnificativ, turismul de sănătate și wellness este un alt domeniu de interes pentru piața externă, în prezent acesta fiind exploatat doar într-o măsură redusă.

Grupul țintă

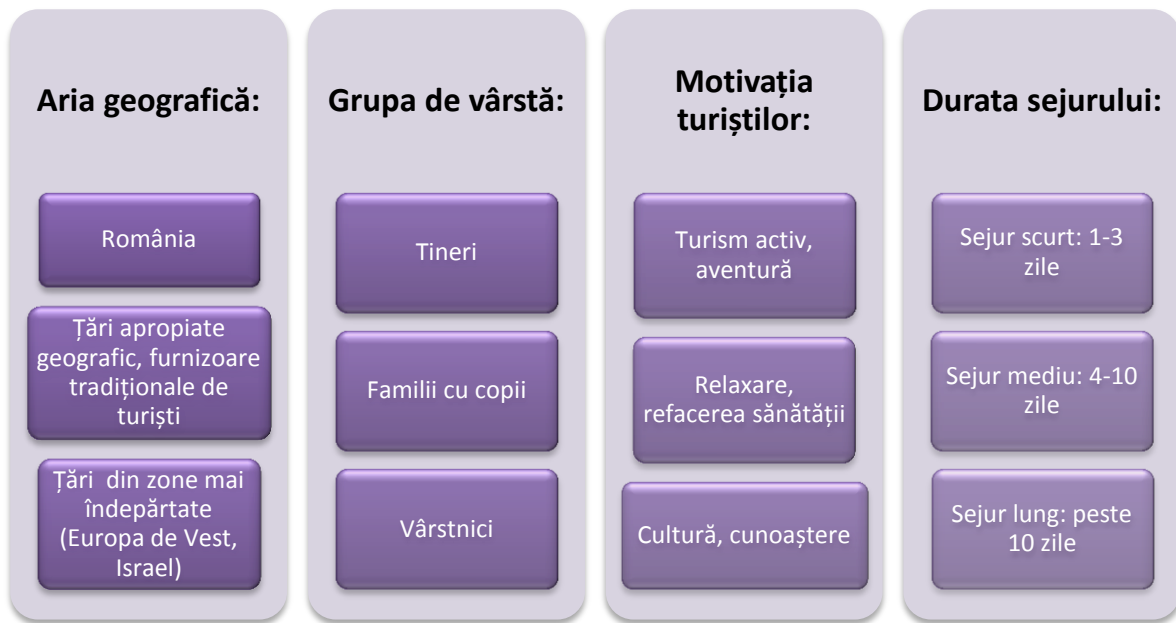

Fig. 2

Fără a încerca o separare netă între formele de turism practicate în Regiunea Centru, considerăm utilă o analiza diferențiată a acestora. Din majoritatea cercetărilor și studiilor elaborate până în prezent a rezultat concluzia că formele de turism cu cel mai ridicat potențial de dezvoltare sunt: turismul montan, turismul balnear, turismul cultural și turismul rural.

Turismul montan beneficiază în Regiunea Centru de condiții naturale excepționale, aproape jumătate din suprafața regiunii fiind ocupată de arealele montane. Diversitatea peisagistică, ariile naturale protejate, cu numeroase specii endemice de floră și faună, traseele rutiere spectaculoase, stațiunile montane fac din Regiunea Centru prima regiune a țării din punctul de vedere al potențialului turistic montan. În acest sens, menționăm faptul că Regiunea Centru include părți însemnate din suprafața a 6 din cele 28 de parcuri naționale sau naturale ale României și cuprinde numeroase alte arii protejate și rezervații naturale.

Turismul cultural dispune de resurse însemnate, cu o mulțime de obiective valoroase ce împânzesc teritoriul regiunii și câteva reperi arhitectonice binecunoscute (ansamblul bisericilor fortificate, castelul Bran, cetatea Sighișoara, Sibiu, Brașov, Alba Iulia etc) precum și festivaluri tradiționale de prestigiu (Pelerinajul de Rusalii de la Șumuleu-Ciuc, Târgul de Fete de pe Muntele Găina). Distanța relativ mică dintre obiectivele turistice culturale favorizează integrarea acestora în diferite circuite tematice.

Intrat după 1990 într-o perioadă de declin, **turismul balnear** începe să fie reconsiderat și revalorizat în ultimii ani, acesta putând redeveni în perioada următoare una din formele preferate de turism, inclusiv pentru piața externă. În acest sens, amintim faptul că România

deține o treime din izvoarele de apă minerale ale Europei, multe dintre acestea fiind localizate în Regiunea Centru. Accentuarea procesului de îmbătrânire demografică va face ca numărul de turiști ce optează pentru această formă de turism să crească semnificativ. În același timp, diversificarea ofertei turismului balnear, dezvoltarea componentei de agrement și a celei de wellness și spa sunt în măsură să aducă noi categorii de turiști (tineri, sportivi, turiști care caută „distracția”).

Turismul rural atrage îndeosebi familiile cu copii, care caută relaxarea într-un mediu liniștit și sănătos. Pe lângă turiștii din România, de această formă de turism sunt atrași și turiștii străini interesați de cultura românească, aceasta fiind un mijloc direct de cunoaștere a civilizației tradiționale autentice. Turismul rural a înregistrat o dinamică spectaculoasă în ultimii 20 ani, numărul pensiunilor turistice și agroturistice din Regiunea Centru depășind 800, iar cel al locurilor de cazare oferite ajungând la aproape 13 000.

Turismul de afaceri s-a dezvoltat cu precădere în marile orașe și în câteva stațiuni ce oferă un înalt confort de cazare și dispun de facilitățile tehnice necesare.

Fig. 3

Alături de motivațiile turistice propriu-zise există câteva elemente ce susțin motivația turistică și concură la alegerea destinației turiștilor. Ne referim aici la promovarea și informarea turistică, la infrastructura de primire turistică și serviciile oferite, la infrastructura de acces spre zonele turistice și la evenimentele culturale ce prezintă și interes turistic.

a) informarea și promovarea turistică. Materialele publicitare (ghiduri, pliante, broșuri, spoturi TV, site-uri dedicate), amenajarea de centre sau puncte de informare turistică, semnalizarea corespunzătoare a obiectivelor turistice contribuie în mod semnificativ la atragerea și menținerea interesului pentru o destinație turistică. Promovarea turistică se poate face, de asemenea, prin participarea la târgurile interne și internaționale de turism a autorităților locale din zonele turistice și a actorilor privați implicați în acest domeniu.

b) infrastructura de transport și cea de acces spre obiectivele și zonele turistice. Condițiile de călătorie (evaluate în termeni de confort, timp și costuri) au o importanță însemnată la alegerea destinației turistice. Dezvoltarea căilor de transport (rutiere și feroviare) și a porților de intrare aeriană sunt condiții sine qua non pentru dezvoltarea turismului unei țări. România și, implicit, Regiunea Centru suferă din cauza insuficienței dezvoltării a infrastructurii de transport precum și de întreținerea necorespunzătoare a rețelei rutiere și feroviare, în special a drumurilor secundare, ceea ce constituie o importantă piedică în dezvoltarea turismului.

c) infrastructura de primire turistică (hoteluri, moteluri, cabane, pensiuni, campinguri etc), serviciile de cazare și masă oferite, calitatea personalului ce lucrează în turism au o importanță indiscutabilă în alegerea destinației turistice. De asemenea, amplasarea unităților de cazare în raport cu obiectivele turistice și accesibilitatea acestora influențează opțiunea potențialilor turiști.

d) nu în ultimul rând ca importanță se numără **evenimentele culturale și cele folclorice** (festivaluri de muzică, de teatru, de film, festivaluri folclorice, serbări populare etc.) ce au capacitatea de a atrage un număr important de turiști. Acestor evenimente li se pot adăuga diferite **programe de petrecere a timpului liber**, concepute de agenții economici ce oferă cazare sau de alte entități implicate în domeniul turismului.

Fig.4

2. Potențialul turistic al Regiunii Centru

Cu o natură extrem de generoasă și un patrimoniu cultural de o mare valoare, Regiunea Centru dispune de un potențial turistic ridicat și diversificat.

Turismul montan beneficiază de condiții naturale excepționale, Regiunea Centru cuprinzând părți importante din toate cele trei ramuri ale Carpaților românești. Peisajele naturale deosebite, de o mare diversitate – de la fenomenele carstice ale Munților Apuseni la masivele cele mai înalte ale României, în Munții Făgăraș, lacurile naturale și cele antropice, rezervațiile peisagistice, de floră și de faună – fac din Regiunea Centru, prima regiune a țării din punctul de vedere al potențialului turistic montan. Stațiunile montane Poiana Brașov, Predeal, Păltiniș, Arieșeni, Lacul Roșu, Izvorul Mureșului și altele, dispun de dotările necesare practicării sporturilor de iarnă, unele dintre acestea fiind recent modernizate. În ultimii ani au fost puse bazele unor noi stațiuni montane: Bâlea, Sâmbăta de Sus (în Munții Făgăraș) și Luncile Prigoanei (în Munții Sebeșului), prin realizarea cărora se speră atragerea acestor zone în circuitul turistic.

Turismul balnear are în Regiunea Centru o îndelungată tradiție. Stațiunile balneoclimaterice Sovata, Covasna, Băile Tușnad, Balványos, Malnaș-Băi, Borsec, Lacul Roșu, Ocna Sibiului, Bazna dispun de excepționale resurse curative naturale, valorificate numai în parte.

Dezvoltarea turismului cultural este favorizată de existența în regiune a unui număr mare de localități care păstrează încă trăsături medievale: case cu ziduri groase și acoperișuri din olane, turnuri cu porți de intrare sau ziduri de cetate. Cetățile medievale (Sighișoara, Alba Iulia, Sibiu, Brașov, Făgăraș, Sebeș), cetățile țărănești (Râșnov, Rupea, Slimnic, Feldioara etc.), bisericile fortificate săsești (Biertan, Prejmer, Viscri, Câlnic, Hărman etc.), castelele medievale, renaștentiste sau baroce (Bran, Lăzarea, Criș, Cetatea de Baltă, Brâncovenești, Avrig, Gornești) alcătuiesc o rețea densă de obiective turistice de prim rang. Muzeele de istorie, de artă, de etnografie, bibliotecile documentare din Sibiu, Târgu Mureș, Brașov , Alba Iulia adăpostesc colecții și obiecte de patrimoniu deosebit de interesante. De altfel, monumente istorice și arhitectonice, unele de mare valoare, pot fi întâlnite pe tot cuprinsul regiunii.

Cultura populară autentică, păstrată în forme originare, mai poate fi găsită în multe sate ale Regiunii Centru. Satul din această parte centrală a țării, prin condițiile social-istorice în care s-a dezvoltat, reprezintă o zonă în care de multe ori spiritualitatea românească s-a interferat cu cea a comunităților maghiară și germană, realizând o simbioză plină de originalitate. Aceste premise au stat la baza unei noi forme de turism - turismul rural și agroturismul - care a cunoscut o dezvoltare spectaculoasă în ultimii ani. Zonele cu cel mai dezvoltat agroturism din Regiunea Centru sunt: zona Bran – Moeciu - Fundata, Mărginimea Sibiului, Corund, Rimetea, Valea superioară a Arieșului, zona Săcele - Întorsura Buzăului.

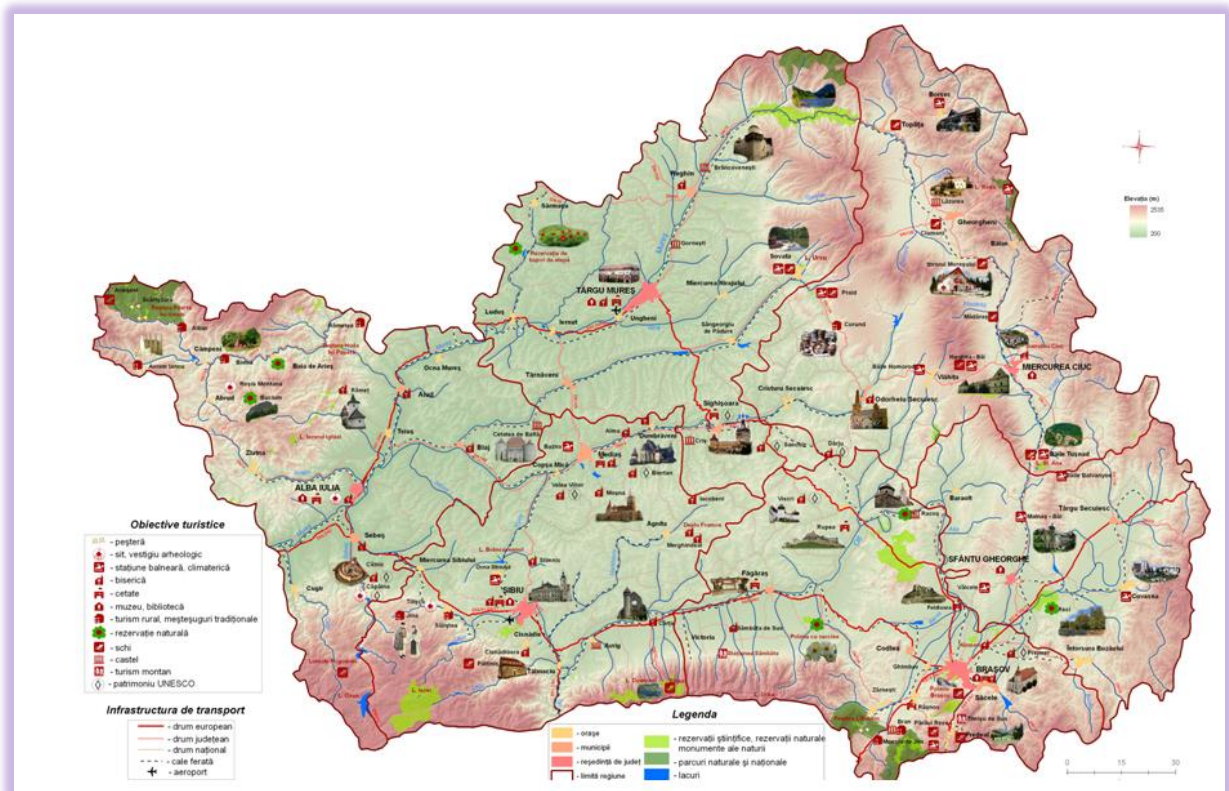

Fig.5

Pentru a ilustra potențialul turistic al Regiunii Centru, prezentăm mai jos o scurtă descriere a principalelor atracții turistice.

2.1. Atracții naturale, stațiuni montane

2.1.1. Parcuri naționale și parcuri naturale

- ◆ **Parcul Național Cheile Bicazului-Hășmaș** cuprinde Cheile Bicazului, celebrele chei modelate de râul cu același nume în calcarele masivului Hășmaș, cu o lungime de 8 km (între stațiunea Lacul Roșu și comuna Bicaz Chei). De pe șoseaua ce străbate această zonă sălbatică, făcând legătura între Transilvania și Moldova, se pot admira priveliști de o rară frumusețe. Astfel, din loc în loc, apar pereți abrupti, numiți „pietre”: „Piatra Altarului” (al cărei vârf este ținta alpiștilor încercați) despre care legenda spune că, pe vremea dacilor liberi, era locul unde se țineau ceremoniile de cult; „Piatra Arșiței”, „Piatra Singuratică”. Porțiunea centrală, numită sugestiv „Gâtul Iadului”, impresionează prin aspectul său de canion. Teritoriul cheilor este declarat monument al naturii și formează o rezervație complexă, geologică, floristică și faunistică.
- ◆ **Lacul Roșu**, unic prin modul de geneză. Lacul datează din 1837, un an deosebit de bogat în precipitații, când o parte a versantului nord-vestic al muntelui Ghilcoș s-a prăbușit și a obturat valea unde se uneau patru pâraie. Astfel a luat naștere lacul de baraj natural. Pădurea de brazi a fost inundată iar arborii s-au pietrificat, oferind o particularitate stranie întregului peisaj. Numele de Lacul Roșu provine de la gresia roșie terțiară,

transportată de Pârâul Roșu, care a vopsit în roșu împrejurimile până la lac. Stranietatea peisajului este amplificată de mulțimea trunchiurilor goale ale brazilor de odinioară, care ies din apă străpungând imaginea Micului Suhard reflectată în oglinda lacului. Lacul este situat în arealul protejat al **Parcului Național Cheile Bicazului-Hășmaș**, care mai cuprinde o largă varietate de elemente interesante din punct de vedere geologic, paleontologic, floristic și peisagistic.

- ◆ **Parcul Național Căliman.** Ocupând 24000 hectare în masivul vulcanic Călimani, parcul adăpostește câteva importante rezervații de interes științific și turistic (rezervații geologice, de floră, de faună, peisagistice), oferind în același timp posibilitatea de a desfășura diferite activități în aer liber (drumeții, mountain bike, turism ecvestru, cross country ski, schi de tură, bird watching, view animals etc).
- ◆ **Parcul Natural Defileul Mureșului Superior.** Având o suprafață de peste 9000 hectare, parcul natural adăpostește mai multe specii rare de plante și animale. Defileul are o lungime de 33 km, între localitățile Toplița și Deda, fiind mărginit de munții vulcanici Căliman și Gurghiu. Defileul este caracterizat de prezența unor sectoare înguste, cu versanți abrupti, acest aspect facilitând practicarea raftingului.
- ◆ Unic prin frumusețea variată a naturii, **Parcul Natural Bucegi**, este situat între altitudinile 1000 - 2505 m, în Masivul Bucegi. Rezervația cuprinde o zonă științifică de protecție absolută în care se întâlnesc văi și râpe spectaculoase, văi glaciare, chei între stânci, poduri interfluviale și alte forme de relief care creează o priveliște încântătoare pentru iubitorii muntelui. În Parcul Natural Bucegi se pot vedea peste 1350 specii de plante, specii remarcabile de arbori, îndeosebi conifere dar și alte specii florale declarate monumente ale naturii precum floarea de colț, garofița, orhideea, liliacul, iedera albă etc. Cea mai importantă specie întâlnită este "zâmbrul", un relict glaciatic prezent pe Valea Jepilor sau pe Muntele Gutanu. Pe platoul Bucegilor se pot întâlni interesante forme de relief rezultate din coroziunea apei, ninsorilor și a vântului cum ar fi misterioasele stânci numite „Babele” sau „Sfinxul”. Aceste stânci au căpătat, datorită eroziunii, forme umane. Parcul Național Bucegi adăpostește o faună bogată, inclusiv populații de mamifere mari (urși bruni, lupi, râși), precum și o serie de animale aflate în pericol de dispariție cum ar fi capra neagră, vulturul pleșuv sau cocosul de munte.
- ◆ Bine cunoscut în România și peste granițe, **Parcul Național Piatra Craiului** (întins pe aproape 15 000 hectare), se remarcă în primul rând prin relieful spectaculos (cea mai lungă creastă calcaroasă din România), cu elemente geologice deosebite și prin bogăția de specii rare de floră și faună. Parcul adăpostește specii unice de floră și faună, (garofița Pietrii Craiului este unicat în lume) și specii de carnivore rare în Europa. Parcul Național Piatra Craiului găzduiește peste 30% din speciile de plante endemice de pe teritoriul României. Un număr de 181 de specii sunt incluse în "Lista roșie a plantelor superioare din România" ca specii endemice, rare sau vulnerabile. Ca faună este de remarcat prezența a 35 de specii endemice și a 91 de specii descrise ca fiind noi pentru știință. Parcul Național Piatra Craiului este totodată un areal protejat ale cărui principale

obiective sunt conservarea biodiversității, încurajarea modului tradițional de viață al comunităților locale precum și stimularea turismului ecologic.

- ◆ Situat în partea central-vestică a grupeii montane a Apusenilor, **Parcul Natural Apuseni** se întinde pe o suprafață de peste 75 000 hectare, aproximativ 30% din aceasta fiind situată pe teritoriul Regiunii Centru. Parcul Natural Apuseni se distinge prin peisajele carstice de o rară frumusețe. Fenomenele carstice întâlnite aici sunt remarcabile prin amploarea și varietatea lor. Multe din cheile, peșterile, avenele, izburile, dolinele și ponoarele situate pe teritoriul parcului se ridică la nivelul unor superlative naționale sau mondiale (Peștera Scărișoara, Peștera Coiba Mare, Peștera Altarului, Peștera din Valea Rea, Peștera Urșilor, Peștera de sub Zgurăști, Peștera Poarta lui Lonele, Cheile Ordâncușei, Complexul carstic Cetățile Ponorului etc) fiind de o excepțională valoare științifică și peisagistică. Microclimatul zonei a permis dezvoltarea unui număr ridicat de specii endemice de plante și a unor tipuri de vegetație nordică. Anual, mii de turiști din țară și din străinătate vizitează zona Parcului Natural Apuseni .
- ◆ Unicat în sud-estul Europei, **Ghețarul de la Scărișoara** este cea mai mare peșteră cu gheață din România și printre puținele din lume situate la această altitudine (1165 m). În același timp, este și una dintre cele mai importante peșteri din lume cu ghețari statici în care este permisă vizitarea parțială. Situat în Munții Bihorului, sculptat în calcare în Jurasicul superior, Ghețarul de la Scărișoara reprezintă cea mai mare peșteră de gheață din România. Ghețarul are o grosime de 16 m și un volum de circa 55 000 m³, netopindu-se niciodată.

2.1.2. Rezervații naturale

- ◆ **Lacul Sfânta Ana** este unul din cele 3450 de lacuri existente pe teritoriul României și singurul lac vulcanic din Europa de Est format într-un crater vulcanic. Situat în craterul din masivul Ciomatu, lacul are o suprafață de 22 ha și o adâncime maximă de 7 m, care însă este în scădere (în 1870 avea 12 m adâncime). Zona din jurul lacului formează o rezervație geologică și faunistică complexă.
- ◆ La **Mestecănișul de la Reci** putem vedea o rezervație științifică cu o floră și faună unică în Europa prin speciile vegetale și animale rare descoperite de oamenii de știință. La originalitatea acestei păduri contribuie și numeroasele lacuri formate în aceasta zonă, apreciate de către pescarii de toate vârstele. Rezervația floristică cu o suprafață de cca. 34 ha este situată în lunca Râului Negru, fiind reprezentată de un complex de mlaștini eutrofe, populate de o serie de specii rare, relictice glaciare cum sunt: mesteacănul pitic, feriga, angelica sălbatică. Este cea mai întinsă rezervație din județul Covasna, având un caracter complex: geologic, floristic și faunistic.
- ◆ **Poiana cu narcise de la Dumbrava Vadului** este o rezervație floristică localizată în Depresiunea Făgărașului. În această poiană, în sezonul narciselor putem vedea un imens covor natural de 400 hectare de narcise, care înfloresc la sfârșitul lunii mai. aceasta reprezintă una din splendorile României, ce atrage numeroși turiști, iubitori ai frumuseților naturii.

- ◆ **Fagul împăratului (Baia de Arieș)** este unic și diferit de copacii din specia sa. Deși e un copac ce aparține foioaselor, ce toamna își leapădă frunzele, acestui fag bătrân de mari dimensiuni nu-i cad niciodată frunzele. Toamna, frunzele fagului se pregătesc de iarnă prin schimbarea culorii, iar primăvara revin la culoarea lor verde. Legenda spune că aici Avram Iancu, conducătorul revoluționarilor români din Transilvania anului 1848 și împăratul Austriei, Franz Joseph s-ar fi întâlnit și ar fi plănuț să încheie un pact.
- ◆ **Detunatele (Detunata Goală și Detunata Flocoasă).** Rezervație geologică (coloane verticale de bazalt) situată în Munții Metaliferi, în comuna Bucium.
- ◆ **Huda lui Păpară.** Una din cele mai mari și mai dificile peșteri din România, situată în Munții Trascău. Adăpostește cea mai mare colonie de lilieci din Europa
- ◆ **Cheile din Munții Trascăului:** Cheile Aiudului, Cheile Râmețului, Cheile Întregalde, Cheile Ampoștei
- ◆ **Iezerul Ighiel.** Cel mai întins la carstic din România este situat în partea de sud a Munților Trascău; este înscris în lista ariilor protejate
- ◆ **Râpa Roșie** este o rezervație geologică cu o suprafață de 10 ha situată în apropierea municipiului Sebeș. Pereții săi au înălțimi cuprinse între 80 și 100 m. Apa a modelat pereții în forme spectaculoase: coloane, turnuri, piramide - toate de culoare roșiatică, asemănătoare cu cele întâlnite în Marele Canion Colorado de pe continentul nord-american.
- ◆ **Vulcanii noroioși Hășag** – rezervație geologică aflată la o distanță de 20 km față de municipiul Sibiu, reprezentată de „vulcani” în miniatură. Gazele de adâncime și apa care ies la suprafață dizolvă masa argiloasă și antrenează noroiul făcându-l să „fiarbă” la locul de ieșire.
- ◆ **Rezervația de bujori de stepă** (situată în N-V comunei Zău de Câmpie), este unicul loc din interiorul arcului carpatic unde crește această plantă. În perioada înfloririi (luna mai), frumoasa pajiște atrage numeroși iubitori ai naturii.

2.1.3. Stațiuni de iarnă. Domenii schiabile

- ◆ **Poiana Brașov.** Una din cele mai importante stațiuni de iarnă din România. Oferă 12 pârtii de schi de diverse grade de dificultate. Stațiunea este recomandată și pentru tratamentul afecțiunilor sistemului nervos, al bolilor endocrine și pentru boli ale aparatului respirator.
- ◆ **Predeal.** Una din cele mai importante stațiuni de iarnă din România. Oferă 8 pârtii de schi de diverse grade de dificultate. Stațiunea este recomandată și pentru tratamentul afecțiunilor sistemului nervos, al bolilor endocrine și pentru boli ale aparatului respirator. În apropiere se găsesc câteva atracții turistice de prim ordin (Cheile Râșnoavei, Peștera de gheață, cascada Tamina).
- ◆ **Păltiniș.** Stațiune turistică montană situată la 30 km față de municipiul Sibiu, la o altitudine de 1400 m. Stratul de zăpadă ce se menține în medie timp de 120 zile pe an face din Păltiniș una din cele mai căutate stațiuni de iarnă din România.

- ◆ **Bâlea.** Aflată pe traseul Transfăgărășanului, pe malul lacului glaciatic cu același nume, Bâlea este stațiunea turistică montană cu cel mai lung sezon de schi din România. În fiecare iarnă aici se construiește Ice Hotel, singurul hotel de gheață din estul Europei. În apropierea stațiunii se găsește cascada Bâlea.
- ◆ **Arieșeni.** Stațiune turistică montană, ce oferă facilități pentru practicarea sporturilor de iarnă, situată în Munții Bihorului
- ◆ **Izvoru Mureșului.** Stațiune de iarnă pentru tineret
- ◆ **Timișu de sus.** Stațiune climaterică și de schi
- ◆ **Pârâul rece.** Stațiune climaterică și de schi
- ◆ **Toplița.** Pârții de schi
- ◆ **Mădăraș.** Pârții de schi
- ◆ **Bucin.** Pârții de schi
- ◆ **Săcele.** Pârții de schi
- ◆ **Ciumani.** Pârții de schi
- ◆ **Luncile Prigoanei (Munții Șureanu).** Pârții de schi

2.2. Stațiuni balneare și balneoclimaterice

În Regiunea Centru se găsește cea mai mare densitate de stațiuni balneoclimaterice din România. Apele minerale cu proprietăți terapeutice, lacurile bogate în săruri minerale, lacurile din fostele saline, mofetele, nămolurile, turba, aerul puternic ozonificat (bogat în aerosoli rășinoși și ioni negative), constituie cei mai importanți factori curativi naturali. Proprietățile deosebite și valoarea terapeutică a izvoarelor au fost remarcate încă din Evul Mediu, iar la începutul secolului XIX s-au făcut primele studii și observații științifice asupra lor și a început construcția primelor stabilimente pentru tratament. Cele mai importante stațiuni balneoclimaterice din regiune sunt cele de la Sovata, Covasna, Băile Tușnad, Predeal, Balványos, Malnaș, Vâlcele, Praid, Borsec, Băile Homorod, Harghita Băi, Izvoru Mureșului, Lacu Roșu, Ocna Sibiului, Bazna. Aici se tratează numeroase afecțiuni precum: boli cardiovasculare, boli ale aparatului locomotor, digestiv, respirator și renal, boli endocrine, boli dermatologice, boli ginecologice, boli de nutriție.

- ◆ **Sovata** – este una din cele mai importante stațiuni balneare din România. Situată la o distanță de 60 km față de municipiul Târgu Mureș, în depresiunea Praid-Sovata, la poalele Munților Gurghiu, Sovata este o stațiune ce și-a câștigat renumele datorită proprietăților curative ale apei celor 8 lacuri din zonă. Lacurile cu ape clorurate și sodice, cât și nămolul din ele, au proprietăți terapeutice pentru o multitudine de afecțiuni, în special pentru afecțiunile ginecologice, afecțiunile degenerative și cele posttraumatice. Lacurile din Sovata sunt renumite atât pentru efectul terapeutic cât și pentru fenomenul de helioterapie. Pe lângă infrastructura complexă de tratament, stațiunea Sovata dispune de multiple posibilități de agrement, inclusiv în anotimpul rece, aici fiind amenajate două pârții de schi.

- ◆ **Covasna.** Una din cele mai importante stațiuni balneare din România. Recomandată pentru tratarea bolilor aparatului cardiovascular, bolilor dermatologice, bolilor aparatului digestiv, bolilor endocrine, ale aparatului locomotor etc.
- ◆ **Băile Tușnad.** Stațiune de importanță națională recomandată pentru tratarea afecțiunilor digestive, endocrine, cardiovasculare, urinare, ale sistemului nervos, ale aparatului locomotor etc. Stațiunea dispune de pârtii de schi
- ◆ **Ocna Sibiului.** Stațiune balneară și de agrement. Numeroase lacuri sărate s-au format prin surparea tavanelor fostelor mine de sare (Lacul fără fund, Lacul Ocna pustie, Lacul Brâncoveanu, Lacul Avram Iancu).
- ◆ **Praid.** Stațiune balneară pentru tratarea bolilor aparatului respirator. În interiorul salinei se găsesc un muzeu, o biserică, o cramă. Una dintre cele mai mari mine de sare din Europa și din România, **Salina Praid** datează încă din perioada Imperiului Roman. Aerul din salină este puternic ionizat și deosebit de eficient în tratarea afecțiunilor respiratorii. Aici sunt amenajate săli subterane de tratament. În timpul sezonului de vară, numărul persoanelor care vizitează mina și a bolnavilor care se tratează aici, ajunge până la cifra de 2500 - 3000/zi. Pe timpul iernii funcționează 2 pârtii de schi.
- ◆ **Borsec.** Una din cele mai vechi și renumite stațiuni balneoclimaterice din Europa Centrală și de Est, situată în depresiunea cu același nume.
- ◆ **Harghita Băi.** Stațiune balneară. Pârtii de schi
- ◆ **Băile Homorod.** Stațiune balneară. Pârtii de schi
- ◆ **Balványos.** Stațiune balneară de importanță locală
- ◆ **Malnaș.** Stațiune balneară de importanță locală
- ◆ **Vâlcele.** Stațiune balneară de importanță locală
- ◆ **Bazna.** Stațiune balneară recomandată pentru afecțiuni ca reumatismul, artroze, spondiloze, stări post traumatism, afecțiuni ginecologice, oto - laringologice, endocrine, afecțiuni cauzate de stres
- ◆ **Miercurea Sibiului.** Stațiune balneoclimaterică sezonieră de interes local, indicată pentru afecțiuni reumatismale, neurologice, ginecologice, endocrine cardio-vasculare

2.3. Patrimoniul cultural și istoric

2.3.1. Orașe cu un patrimoniu cultural complex

- ◆ Originile Brașovului se pierd în negura istoriei. Prima atestare documentară datează din anul 1235, sub denumirea latinească de Corona, moment care marchează începuturile orașului medieval, **cetatea medievală a Brașovului** a fost una dintre cele mai sigure cetăți din Transilvania, ansamblul arhitectonic de apărare fiind constituit din ziduri de piatră, 32 de turnuri de apărare, 8 bastioane și 4 porți fortificate. În prezent, în perimetrul cetății Brașovului se găsesc aproape toate stilurile din arhitectura europeană, de la Gotic la Baroc și de la Renaștere la Art Nouveau, constituind o frumoasă îngemănare cu arhitectura modernă a orașului. Nu sunt de neglijat nici împrejurimile orașului unde se găsesc, de asemenea, numeroase atracții turistice și mărturii istorice:

monumente ale naturii, rezervații naturale, monumente istorico-arheologice (cetăți, castele, biserici, muzee) și se pot practica variate activități sportive (de iarnă, alpinism, parapantă, deltaplanorism, vânătoare și pescuit).

- ◆ Cel mai mare edificiu religios în stil gotic din Europa de Sud-Est, **Biserica Neagră din Brașov** este construită în stil gotic transilvănean. Biserica a fost grav avariata în timpul marelui incendiu din 1689, ulterior, din cauza zidurilor înnegrite, primind numele de Biserica Neagră. Edificiul este prevăzut cu trei clopote, dintre care unul, cântărind 6300 kg, este cel mai mare din România. Biserica Neagră are una din cele mai mari orgi din Europa, având cca 4000 de tuburi, instalate în anul 1839. În fața bisericii se află statuia marelui umanist sas Johannes Honterus. Biserica Neagră adăpostește importante obiecte de cult, picturi, tapiserii, piese de mobilier datând din sec al XV-lea și o valoroasă colecție de covoare orientale cumpărate de negustorii brașoveni care făceau comerț în întreaga Europă și Orient.
- ◆ **Orașul Sibiu** a fost ales de către Comisia Europeană drept capitală europeană a culturii în anul 2007, fiind până în prezent singurul oraș din România care a primit acest titlu. Atestat documentar pentru prima dată în anul 1191, sub numele de Cibinium, orașul s-a dezvoltat rapid datorită coloniștilor sași așezați aici, reușind să devină într-o perioadă relativ scurtă cel mai important oraș din Transilvania. Astăzi, Sibiul este un oraș dinamic, care reușește să îmbine farmecul vechilor biserici și piețe medievale bine conservate cu ritmul alert al secolului 21. În Sibiu își desfășoară activitatea mai multe teatre, o orchestră filarmonică și câteva muzee, dintre care trebuie menționate Muzeul Național Brukenthal și Complexul Muzeal Național ASTRA. Orașul găzduiește an de an o serie de evenimente de anvergură internațională (Festivalul internațional de Teatru, Festivalul de Jazz, Festivalul ARTmania, Festivalul de film documentar „Astra film”), reușind să se impună tot mai mult ca o adevărată capitală culturală.
- ◆ Unic în Transilvania, **Muzeul Național Brukenthal**, găzduit de Palatul Brukenthal, cuprinde colecții impresionante de artă. Galeria de Artă Națională cuprinde lucrări de referință ce ilustrează istoria artei românești din secolele XV-XX, numărând peste 3000 de piese ce fac parte din patrimoniul național, semnate de pictori precum Nicolae Grigorescu, Ștefan Luchian, Ion Andreescu, Gheorghe Pătrașcu, Nicolae Tonitza. Galeria de Artă Europeană cuprinde numeroase lucrări, printre care și câteva capodopere ale picturii occidentale (23 lucrări ale unor maeștri precum Tiziano, Pieter Brueghel cel Bătrân, Pieter Brueghel cel Tânăr, Jan van Eyck, Jacob Jordaens, Hans Memling etc.) Cabinetul de Stampe cuprinde gravuri din sec XV-XVIII, grafică modernă și contemporană, însumând peste 12.000 piese. Colecția de Artă Decorativă cuprinde peste 600 de piese de mobilier, argintărie medievală, artă decorativă din Extremul Orient, veșminte de cult lucrate în Italia și colecția de covoare orientale medievale care este și cea mai mare din România. Biblioteca Brukenthal adăpostește 280.000 de volume din care 381 sunt incunabule.
- ◆ **Târgu Mureș**. Unul dintre cele mai importante și dinamice orașe ale Regiunii Centru, cu un trecut istoric bogat și o valoroasă moștenire arhitecturală și culturală. Dintre cele mai

vechi obiective turistice, amintim Cetatea medievală construită în secolele XVI- XVII, biserica din cetate, datând din secolul XIV și biserica romano-catolică de la începutul secolului al XVIII-lea. Palatul culturii și Palatul administrativ sunt două dintre operele remarcabile ale stilului Art Nouveau din țara noastră, iar Catedrala ortodoxă și clădirea Teatrului Național se numără printre clădirile reprezentative ridicate în secolul trecut. Orașul Târgu Mureș deține numeroase instituții de cultură de interes major (muzee de istorie, de artă, de științe naturale, teatre, săli de spectacole etc). O mențiune aparte trebuie făcută pentru biblioteca documentară Teleki - Bolyai, instituție ce adăpostește una din cele mai bogate colecții de carte veche din țara noastră. În fiecare an, orașul găzduiește unul din cele mai importante festivaluri de muzică din țară – festivalul Peninsula. O altă atracție a municipiului Târgu Mureș o constituie zona de agrement Week-end, un complex format din mai multe ștranduri.

- ◆ **Cetatea Vauban din Alba Iulia** este cea mai mare cetate construită în acest stil din sud-estul Europei, întinzându-se pe o suprafață de peste 100 hectare. Construită între 1714 și 1738 peste fortificațiile medievale ale orașului, cetatea este în formă de stea, fiind prevăzută cu șapte bastioane și șase porți cu o bogată ornamentație barocă. Interiorul cetății adăpostește majoritatea monumentelor istorice și de arhitectură din oraș (castrul roman, Catedrala romano-catolică, Catedrala ortodoxă, Palatul principilor, Palatul Apor, Muzeul Național al Unirii, Sala Unirii, Biblioteca Batthyaneum). În prezent, cetatea Vauban din Alba Iulia este supusă unui amplu proces de restaurare și punere în valoare a potențialului său turistic.
- ◆ **Catedrala romano-catolică din Alba Iulia** este cel mai valoros monument de arhitectură medievală din Transilvania. Zidită în secolul al XIII-lea, pe locul unei biserici mai vechi, catedrala romano - catolică din Alba Iulia este cel mai valoros monument al arhitecturii medievale timpurii din Transilvania, care îmbină armonios elementele romanice cu cele gotice. Edificiul a fost conceput ca o bazilică cu trei nave, transept cu trei abside semicirculare, turn peste care și două turnuri pe latura de vest. Ulterior, în zona transeptului au fost adăugate două nave. În anul 1512 pe latura nordică a catedralei a fost ridicată Capela "Lazo", cea mai importantă construcție din epoca Renașterii timpurii din Transilvania. În interiorul acesteia se află o boltă cu nervuri gotice târzii, având cheia de boltă decorată cu blazoanele unor personalități ale principatului ardelean. În interiorul catedralei se află sarcofagele voievodului Transilvaniei, Iancu de Hunedoara, și ale mai multor membri ai familiei sale.
- ◆ Cunoscută în întreaga lume pentru colecțiile sale de mare valoare **Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia** a fost înființată în anul 1792 de episcopul catolic Ignac Batthyany. În incinta bibliotecii găsim numeroase rarități pe plan european, unele manuscrise fiind unicate pe plan mondial. Colecțiile sale conțin manuscrise, incunabile și tipărituri rare, cel mai valoros fiind Codex Aureus (sec. IX), manuscris renumit, cunoscut și sub numele de Evangheliarul de la Lorsch. La Alba Iulia se găsește prima jumătate a manuscrisului (evangheliile lui Marcu și Matei), cea de-a doua sa jumătate fiind la Vatican. În cadrul Bibliotecii mai găsim Psaltirea lui David (sec. XII), Codex Burgundus

(sec. XV), Biblia Sacră (sec. XIII), Palia de la Orăștie (1582), Biblia lui Șerban Cantacuzino (1688), Noul Testament de la Bălgrad (1648). În anul 1792 aici a fost înființat primul observator astronomic de pe teritoriul României.

- ◆ **Sighișoara** este una din puținele cetăți locuite din sud-estul Europei și singura de acest gen din România. Fondată de coloniștii sași așezați în Transilvania în urmă cu peste 800 ani, cetatea a fost construită la începutul secolului XIII-lea, fiind ulterior refăcută și extinsă. Zidurile sale groase erau străjuite de 14 turnuri care poartă numele breslelor ce le-au ridicat și de 5 bastioane. Dintre acestea, 9 turnuri și 3 bastioane se mai pot vedea și astăzi. Simbol al orașului, Turnul cu ceas, este cel mai monumental dintre turnuri, având o înălțime de 64 m. Forma actuală a turnului datează din anul 1677. În vârful său a fost amplasat un mecanism de ceas cu figurine din lemn de tei care simbolizează zilele săptămânii. Tot în această cetate se găsește un obiectiv turistic ce atrage numeroși turiști - casa în care s-a născut în anul 1431 Vlad Țepeș, voievodul Țării Românești. Cetatea Sighișoarei este considerată un strălucit exemplu de preservare a moștenirii culturale a sașilor transilvăneni într-o zonă de interferențe culturale între Europa centrală și Spațiul creștin ortodox. Acest motiv a stat la baza includerii sale în anul 1999 în patrimoniul mondial UNESCO.
- ◆ **Sfântu Gheorghe.** Municipiul găzduiește Muzeul Național Secuiesc, importantă instituție culturală, având în componență 9 secții. Clădirea muzeului este una din creațiile reprezentative ale arhitectului Kos Karoly. Alte instituții reprezentative pentru oraș sunt cele două teatre: Teatrul „Tamasi Aron” și Teatrul „Andrei Mureșanu”.
- ◆ **Miercurea Ciuc.** Castelul Miko (sediul Muzeului Secuiesc al Ciucului), datând din secolul al XVII-lea, biserică romano-catolică în stil baroc, ridicată în secolul al XVIII-lea, clădirile administrative și de învățământ construite la finele secolului 19 și începutul secolului 20. În imediata apropiere a orașului, în comuna **Șumuleu Ciuc**, se găsește o biserică franciscană, și o capelă din secolul XV (capela Isus Mântuitorul), de o importanță deosebită pentru credincioșii romano-catolici din Transilvania. Pelerinajul tradițional de Rusalii este cea mai importantă manifestare de acest gen din România.

2.3.2 Vestigii antice

- ◆ **Vestigiiile castrului roman Apulum (Alba Iulia).** Sediul al Legiunii romane XIII Gemina și reședință a guvernatorului provinciei romane Dacia Apulensis, orașul Apulum a fost cel mai important oraș al provinciei, fiind ridicat la grad de municipiu și ulterior la cel de colonie. Valoroasele obiecte arheologice scoase la lumină cu prilejul săpăturilor arheologice efectuate de-a lungul timpului alcătuiesc parte din colecțiile Muzeului Unirii din Alba Iulia, iar o parte din vestigiile cetății romane au fost conservate și reconstituite in situ.
- ◆ Localitate cu o vechime de cca 2000 de ani, **Roșia Montană** este cea mai veche așezare minieră din țară atestată documentar. Pe una din cele 25 table cerate descoperite aici a fost inscripționată data de 6 ianuarie 131 d. C., alături de denumirea Alburnus Maior, numele latin al localității. Urmele exploatării aurului din perioada romană au fost

excelent păstrate până în zilele noastre. Rețeaua de galerii săpate în munte, lungă de 7 km (cele mai mari de pe întregul teritoriu al fostului Imperiu Roman), alături de uneltele și instalațiile specifice mineritului descoperite aici (roată hidraulică, roțile de drenaj descoperite in situ) fac din Roșia Montană unul din cele mai importante obiective de acest gen din lume. Vestigiile de o valoare excepțională de la Roșia Montană au atras atenția a numeroși oameni de știință din întreaga lume, existând mai multe propuneri de includere a sitului arheologic în patrimoniul mondial UNESCO. O parte din galeriile romane precum și obiecte arheologice și instalații miniere din diferite perioade istorice pot fi văzute la Muzeul Mineritului din localitate.

- ◆ **Căpâlna.** Cetate dacică, sit inclus pe lista patrimoniului UNESCO, alături de alte 5 cetăți dacice din Munții Orăștiei
- ◆ **Tilișca.** Ruinele cetății dacice
- ◆ **Covasna.** Vestigiile cetății dacice Valea Zânelor

2.3.3. Biserici fortificate, cetăți

- ◆ **Bisericile fortificate din Transilvania, incluse în patrimoniul UNESCO.** Bisericile fortificate din Transilvania fac parte din moștenirea germană a Transilvaniei. Așezată în urmă cu 850 ani pe așa –numitul Pământ Crăiesc (*Fundus Regius*, în latina Evului Mediu), populația săsească a avut o contribuție semnificativă la evoluția economico-socială a Transilvaniei. Colonizarea sașilor în Transilvania a adus importante beneficii și în plan cultural și a creat o punte solidă de legătură cu Europa Occidentală.
- ◆ Așezările locuite odinioară de sași poartă încă o puternică amprentă „germană”. Structura urbanistică, trama stradală regulată, stilul arhitectonic specific (case cu ziduri înalte) se păstrează intacte de sute de ani. Bisericile din aceste sate, construite de regulă în zona cea mai înaltă a localităților au îndeplinit de-a lungul istoriei un dublu rol: sacru și de apărare. Un alt element de unicatitate este marea lor densitate. Sunt în jur de 150 biserici răspândite pe o arie geografică destul de restrânsă. Dintre cele cca 150 biserici fortificate din Transilvania, UNESCO a ales și a inclus în patrimoniul mondial 7 biserici, toate situate în Regiunea Centru (**Biertan, Valea Viilor, Prejmer, Viscri, Saschiz, Câlnic, Dârju**), considerate de specialiști ca fiind cele mai frumoase și mai reprezentative. Bisericile fortificate din Transilvania constituie o strălucită mărturie a bogatei istorii a locurilor și a bunei conviețuirii a germanilor cu populația românească de-a lungul a peste opt secole.
- ◆ Unul dintre cele mai vechi și interesante monumente de arhitectură din România, **cetatea Câlnic** (Kelling) este inclusă pe lista Patrimoniului Mondial UNESCO. Cetatea a fost construită în sec XIII-lea (1269) de către contele Chyl de Kelling cu destinația de reședință nobiliară. Cetatea din Câlnic are forma unui donjon masiv în plan rectangular, folosit ca locuință și este înconjurată de ziduri masive sub formă de incintă ovală. Este prevăzută cu un turn de apărare spre sud și un turn al porții spre nord. În perimetrul exterior exista un șanț de apă care înconjura fortificația. În prezent Cetatea Câlnicului a devenit un loc de întâlnire a iubitorilor de artă, fiind gazda mai multor manifestări

științifice și artistice cu participare națională și internațională. În spațiile cetății se desfășoară diferite expoziții, simpozioane, conferințe pe teme culturale, iar în cursul verii au loc concerte de muzică clasică, tabere de creație și cursuri de vară.

- ◆ În satul **Viscri** din județul Brașov se păstrează bine conservată, una dintre cele mai frumoase cetăți țărănești săsești, ce cuprinde între zidurile sale una dintre puținele biserici-hală romanice ale secolului XIII din Transilvania, păstrate până în zilele noastre. Particularitățile monumentului au intrat în atenția specialiștilor, aici desfășurându-se în anii 70 ai secolului trecut cercetări arheologice sistematice. Cuprins în patrimoniul cultural mondial UNESCO, satul Viscri a stârnit interesul Prințului Charles de Wales, moștenitorul coroanei britanice.
- ◆ **Bisericile fortificate din Alma, Moșna, Dealu Frumos, Merghindeal, Iacobeni** (situate în partea nordică a județului Sibiu) se numără printre cele mai de seamă biserici fortificate din Transilvania, construite între secolele XIII și XV, fiind înscrise în lista patrimoniului național de arhitectură
- ◆ **Hărman.** Biserică fortificată din Țara Bârsei, construită între secolele XIII și XV, îmbinare a stilurilor romanic și gotic
- ◆ **Biserica din Cisnădioara**, „cel mai însemnat monument al arhitecturii ecleziastice săsești” este cea mai veche biserică romanică din România (și unul din cele mai reprezentative monumente în stil romanic, alături de mănăstirea cisterciană de la Cârța), păstrată în condiții excelente, datând din anul 1223. Biserica este o clădire de tip bazilical cu trei nave, construită în întregime din piatră, situată pe vârful stâncos al muntelui, pe un platou foarte îngust în direcția răsărit - apus, fapt care a impus și forma dreptunghiulară a bisericii, formă mai dezvoltată în lățime decât în lungime, cum ar fi fost normal. În a doua jumătate a secolului al XIII-lea a fost adăugat un portal romanic încadrat de arcade. Datorită bunei sale acustici, biserica găzduiește concerte și spectacole de teatru.
- ◆ **Mănăstirea Cârța.** Situată pe malul stâng al Oltului, în Țara Făgărașului, fosta mănăstire cisterciană de la Cârța este unul din cele mai valoroase edificii religioase, aparținând stilurilor romanic și gotic timpuriu din țara noastră. Fondată în jurul anului 1205, mănăstirea a jucat un rol important în următoarele 3 secole în istoria economică și culturală a Transilvaniei. În prezent, din amplul complex al fostei abații se păstrează doar o parte din zidurile exterioare, zidul fațadei vestice, unul din turnuri precum și corul și absida bisericii, acestea din urmă fiind folosite ca edificiu de cult de către comunitatea evanghelică din localitate.
- ◆ **Cetatea Făgărașului.** Una din cele mai bine conservate cetăți din România este cetatea Făgărașului, a cărei construcție a început în secolul al XIV-lea. Cetatea, prevăzută cu mai multe bastioane și înconjurată un șanț umplut cu apă, a jucat un rol important în sistemul militar defensiv al Transilvaniei. În timpul domniei principilor Bethlen Gabor și Gheorghe Rakoczi I au fost realizate lucrări ample de extindere, cetatea servind în același timp ca reședință princiară. În prezent, cetatea adăpostește mai multe instituții de cultură, dintre care amintim Muzeul Țării Făgărașului.

- ◆ **Mediaș.** Cetatea medievală. Biserica evanghelică „Sfânta Margareta”, ridicată în secolul al XV-lea, în stilul gotic târziu, având un impresionant turn cu o înălțime de 70 metri.
- ◆ **Cetatea Rupea.** Construită pe un masiv de bazalt, pe locul unei fortificații mai vechi, cetatea țărănească din Rupea numără 7 secole de istorie. Atestată pentru prima dată în anul 1324, cetatea cunoaște în secolele următoare trei etape majore de construcție. Începând cu sfârșitul secolului al XVII-lea cetatea începe să fie părăsită de locuitori, fapt ce va duce treptat la ruinarea acesteia. În prezent cetatea este supusă unui amplu proces de restaurare și punere în valoare.
- ◆ **Cetatea Feldioara.** Prima fortificație a fost ridicată de către cavalerii teutoni care s-au stabilit în Transilvania între anii 1211 și 1225. Ulterior, locuitorii Feldioarei au mărit și întărit fortificația inițială, aceasta devenind una din cele mai puternice cetăți țărănești din Transilvania.
- ◆ **Râșnov.** Cetate țărănească construită în secolele XIV-XV de către locuitorii așezării. Datorită pitorescului ei, cetatea a devenit platou de filmare pentru mai multe producții de factură istorică.
- ◆ **Cetatea Slimnic.** Cetatea țărănească de la Slimnic, construită în secolele XIV- XV, a cunoscut o istorie zbuciumată, cu numeroase asedii și devastări. În ciuda pagubelor suferite, cetatea rămâne și în zilele noastre una din cele mai frumoase cetăți construite și stăpânite de o comunitate țărănească.

2.3.4. Castele și palate

- ◆ **Castelul Bran.** Unul din cele mai cunoscute simboluri ale României, prezent în majoritatea ghidurilor străine despre țara noastră, castelul Bran străjuiește de aproape șapte secole vechiul drum ce lega Transilvania de Țara Românească. Prima menționare documentară datează din anul 1377, când locuitorii orașului Brașov au primit din partea regelui Ungariei Ludovic I de Anjou, dreptul de a construi o fortificație pe locul altelei mai vechi. După unirea Transilvaniei cu Regatul României, brașovenii au donat castelul Bran împreună domeniul acestuia Reginei Maria, în semn de recunoștință pentru meritele suveranei la înfăptuirea reîntregirii naționale. Ulterior, castelul a intrat într-un amplu proces de restaurare și modernizare, fiind folosit de Regina Maria ca reședință neoficială. În ultimele decenii, castelul și-a dobândit o faimă internațională datorită asocierii acestuia cu personajul mitic Dracula din romanul „ Dracula, vampirul din Carpați” al scriitorului irlandez Bram Stoker, personaj pe care mulți străini îl identifică cu domnitorul valah Vlad Țepeș și care a fost întemnițat o scurtă perioadă la Bran de către regele Matia Corvin.
- ◆ **Criș (județul Mureș).** Castelul Bethlen, unul din cele mai vechi castele din România, datând încă din secolul XIV.
- ◆ **Brâncovenesti (județul Mureș).** Castelul Kemeny, ridicat în secolul XV în stil renascentist.
- ◆ **Lăzarea (județul Harghita).** Ridicat în secolul al XV-lea, castelul familiei contelui Lazar este una din cele mai interesante construcții în stil renascentist din Transilvania. În prezent castelul găzduiește tabere de creație ale artiștilor plastici contemporani.

- ◆ **Boița (județul Sibiu).** Castelul Turnu Roșu menționat documentar în secolul XV.
- ◆ **Cetatea de Baltă (județul Alba).** Situat în mijlocul renumitelor podgorii de pe Târnave, castelul Bethlen Haller a fost construit la sfârșitul secolului al XVI-lea în stilul Renașterii franceze. În secolul următor a fost refăcut adăugându-i-se o monumentală poartă de acces.
- ◆ **Sânmiclăuș (județul Alba).** Castelul Bethlen, construit în secolul XVII, în stilul Renașterii târzii
- ◆ **Racoș (județul Brașov).** Castelul feudal, construit în secolul XVII în stilul Renașterii transilvănene. Rezervație geologică cuprinzând o serie de formațiuni eruptive spectaculoase, cunoscută sub numele de Coloanele de bazalt de la Racoș.
- ◆ **Zăbala (județul Covasna).** Castel datând din secolul XVI, situat într-o pădure la poalele Munților Vrancei. În prezent castelul este deschis în regim hotelier.
- ◆ **Avrig (județul Sibiu).** Palatul Brukenthal, construit în secolul al XVIII-lea, ca reședință de vară a baronului Samuel von Brukenthal, păstrează una din puținele grădini în stil baroc din țara noastră.
- ◆ **Gornești (județul Mureș).** Castelul Teleki, una din cele mai reprezentative opere ale artei baroce din Transilvania.
- ◆ **Gurghiu (județul Mureș).** Castel datând din secolul XVIII.
- ◆ **Budila (județul Brașov).** Castele din secolul XVIII (castelele Beldy, Mikes, Nemes)
- ◆ **Sâncrai (județul Alba).** Castelul Kemeny construit în stil eclectic în jurul anului 1800.
- ◆ **Zau de Câmpie (județul Mureș).** Castelul familiei Ugron, construit în jurul anului 1900 după modelul castelelor medievale din Franța
- ◆ **Arcuș (județul Covasna).** Castel construit în stil neobaroc la sfârșitul secolului XIX. În prezent castelul găzduiește un important centru cultural.
- ◆ Castelele familiei Kalnoky din **Micloșoara și Valea Crișului (județul Covasna)**, primul dintre ele funcționând ca hotel.

2.3.5. Mănăstiri

- ◆ **Sâmbăta de Sus.** Mănăstire ortodoxă din secolul XVII, ctitorie a voievodului Constantin Brâncoveanu, monument reprezentativ de arhitectură brâncovenească. În incinta mănăstirii se găsește un muzeu deținând valoroase colecții de icoane pe sticlă, de carte religioasă veche și obiecte de cult. În ultimii ani, Sâmbăta de Sus a devenit o stațiune climaterică tot mai apreciată de turiști.
- ◆ **Mănăstirea Râmeț.** Așezată într-un cadru natural deosebit de pitoresc, pe Valea Geoagiului (Mănăstirii), în imediata apropiere a Cheilor Râmețului, Mănăstirea Râmeț este unul din cele mai vechi așezăminte monahale ortodoxe din Transilvania. Construcția vechii biserici datează din secolul XIV-lea, ultima restaurare a acesteia fiind realizată la sfârșitul anilor 80. Biserica, impresionantă prin simplitatea ei, păstrează o parte din pictura murală originală.

2.3.6. Alte orașe cu obiective culturale de importanță turistică majoră

- ◆ **Sebeș.** Biserică în stil gotic, datând din secolele XII- XIV, având cel mai înalt altar din Transilvania, Fortificație din secolul XIV, Muzeul Ioan Raica, amplasat într-o clădire din secolul XV (Casa Zapolya). În apropiere se găsește Râpa Roșie - monument al naturii.
- ◆ **Aiud.** Cetate construită în secolele XIV-XV, biserică în stil gotic datând din secolul XV, Muzeul de istorie, Muzeul de Științe Naturale.
- ◆ **Blaj.** Important centru religios și istoric. Catedrala greco-catolică, ridicată între anii 1741 și 1749 în stil baroc, având cel mai mare iconostas din țară, Castelul Bagdi, datând din secolul XVI , actualmente sediu al Mitropoliei greco-catolice, bibliotecă documentară, grădină botanică, Câmpia Libertății - locul Marii Adunări Naționale a Românilor din Transilvania din anul 1848.
- ◆ **Odorheiu Secuiesc.** Capelă (sec XIII), biserici (sec. XVII-XVIII), clădiri administrative și de învățământ (finele sec. XIX), muzee
- ◆ **Târgu Secuiesc.** Centrul istoric (clădiri din secolele XVIII-XIX), Muzeul breslelor.
- ◆ **Reghin.** Biserică în stil gotic, datând din secolul XIV.
- ◆ **Dumbrăveni.** Biserica armeano-catolică, important monument de arhitectură barocă, datând din secolul al XVIII-lea; castelul Apafi ridicat în secolul XVI în stilul Renașterii

2.4. Zona rurală

- ◆ **Bran – Moeciu - Fundata.** Situat între Munții Piatra Craiului și Munții Bucegi, în partea nordică a culoarului Rucăr-Bran, arealul Bran - Moeciu este zona cu cel mai dezvoltat turism rural din România. Peisajul natural încântător, localitățile pitorești situate până la altitudini de peste 1000 metri, tradițiile pastorale și cele culinare bine păstrate au constituit premisele principale ale apariției și dezvoltării turismului în această zonă rurală.
- ◆ **Mărginimea Sibiului.** Situată în partea de sud-vest a județului, la poalele Munților Cindrel, întinsa zonă etnofolclorică a Mărginimii cuprinde 18 localități având o bogată moștenire culturală. Tradițiile pastorale (oieritul transhumant), tradițiile folclorice, stilul arhitectonic și cel vestimentar bine păstrate au constituit premisele apariției și dezvoltării turismului în această zonă rurală. La Sibiel se găsește un celebru muzeu al icoanelor țărănești pe sticlă, ce atrage anual cca 15000 vizitatori, iar la Tilișca se pot vedea urmele unei cetăți dacice.
- ◆ **Zona Arieșului superior (Albac – Gârda - Arieșeni - Avram Iancu - Vidra).** Se află în inima Munților Apuseni, leagănul Țării Moșilor. Ocupațiile tradiționale ale locuitorilor sunt exploatarea și prelucrarea lemnului și creșterea animalelor. Zona se află într-un cadru natural deosebit, o parte din teritoriul Parcului Național Apuseni suprapunându-se cu cel al arealului agroturistic. Pe timpul iernii turiștii pot practica schiul la Arieșeni. Zona dispune de un important număr de pensiuni agroturistice construite în ultimii ani. Merită menționat faptul că, de câțiva ani, la Albac se organizează în fiecare toamnă Târgul Național de Turism Rural, eveniment ce reunește reprezentanți ai agroturismului

și turismului rural din întreaga țară. Pe Valea Arieșului Mic, în comuna AVRAM IANCU se găsește Casa natală a conducătorului luptei pentru drepturile românilor din Ardeal, Avram Iancu. Zona este cunoscută prin arhitectura și obiecte tradiționale din lemn și prin sărbătoarea populară denumită „Târgul de fete de pe muntele Găina”. În apropiere se află rezervația paleontologică Dealul Melcilor. Nu departe de această zonă, în comuna LUPȘA se pot vizita un interesant muzeu etnografic și o veche mănăstire ortodoxă.

- ◆ **Rimetea.** Localitate rurală cu o arhitectură tradițională bine conservată, rezultat al unui program temeinic de reabilitare (în anul 1999 a primit cea mai înaltă distincție din partea Asociației Europa Nostra), obiceiuri populare interesante (Fărșangul). În apropiere: ruinele cetății Colțești, Cheile Aiudului
- ◆ **Corund.** Centru al meșteșugurilor tradiționale (unul din cele mai importante centre ale olăritului din țară, prelucrarea lemnului, produse din iască). Unic în lume, obiceiul de prelucrare a iascăi, este o îndeletnicire caracteristică doar Corundului. Ciuperca de iască de pe fag sau mesteacăn se curăță de coajă și se despică în felii. Din iască se fac șepci, poșete, ornamente pentru perete, semne de carte etc.
- ◆ **Zona Săcele - Întorsura Buzăului** – Situată într-un cadru natural deosebit, la poalele Munților Postăvaru, Piatra Mare și Ciucaș, arealul Săcele - Întorsura Buzăului este o zonă agroturistică nouă, aflată în plină dezvoltare. Comunitățile rurale din acest spațiu au ca ocupații străvechi creșterea animalelor, în special a oilor, și prelucrarea tradițională a lemnului. Pentru iubitorii muntelui, zona oferă numeroase posibilități de practicare a turismului montan și a schiului în sezonul rece.

3.Structuri de primire turistică

Baza materială a turismului din Regiunea Centru cuprindea în anul 2010, 1188 unități de cazare, dintre care 172 hoteluri, 16 hosteluri, 28 moteluri, 47 cabane, 77 vile, 320 pensiuni turistice și 487 pensiuni agroturistice, restul fiind alte tipuri de unități turistice. Densitatea unităților de cazare, la 100 kmp, este, în Regiunea Centru, de 3,55, față de 1,97 la nivel național. În cadrul regiunii, valoarea acestui indicator variază între 0,74 unități/100kmp în județul Alba și 8,78 unități/100kmp în județul Brașov.

Regiunea Centru deține 36% din pensiunile agroturistice ale României, 31,8% din pensiunile turistice și 35,1% din numărul cabanelor. În județul Brașov se găsesc două din cele patru sate de vacanță de care dispune turismul românesc.

Trebuie însă menționat faptul că baza turistică din regiune este parțial învechită, lipsa modernizărilor afectând calitatea serviciilor oferite turiștilor. Rețeaua unităților de primire turistică este neuniform răspândită, concentrarea cea mai mare înregistrându-se în județul Brașov (474 unități, reprezentând 39,9% din totalul pe regiune al unităților turistice), la polul opus situându-se județul Alba cu doar 67 unități (5,6% din total).

Tab.1

**Structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare
turistică în România și Regiunea Centru la 31. 07. 2010**

- unități -

	Romania	Reg. Centru	Alba	Brașov	Covasna	Harghita	Mureș	Sibiu
Total	5279	1188	67	474	76	281	123	167
Hoteluri	1246	172	10	65	16	22	25	34
Hosteluri	114	16	2	5	1	4	3	1
Moteluri	151	28	1	6	2	7	5	7
Hanuri	4	-	-	-	-	-	-	-
Vile	768	77	3	36	4	14	15	5
Cabane	134	47	6	19	1	9	3	9
Pensiuni turistice	1006	320	6	155	22	61	47	29
Pensiuni agroturistice	1354	487	36	177	28	156	17	73
Campinguri	51	7	-	2	-	2	3	-
Popasuri	32	3	-	-	-	2	1	-
Sate de vacanță	4	2	-	2	-	-	-	-
Bungalouri	267	8	-	6	-	-	1	1
Tabere	92	17	3	1	2	1	3	7
Unități tip căsuță	49	4	-	-	-	3	-	1
Spații de cazare pe nave	7	-	-	-	-	-	-	-

Sursa: Institutul Național de Statistică

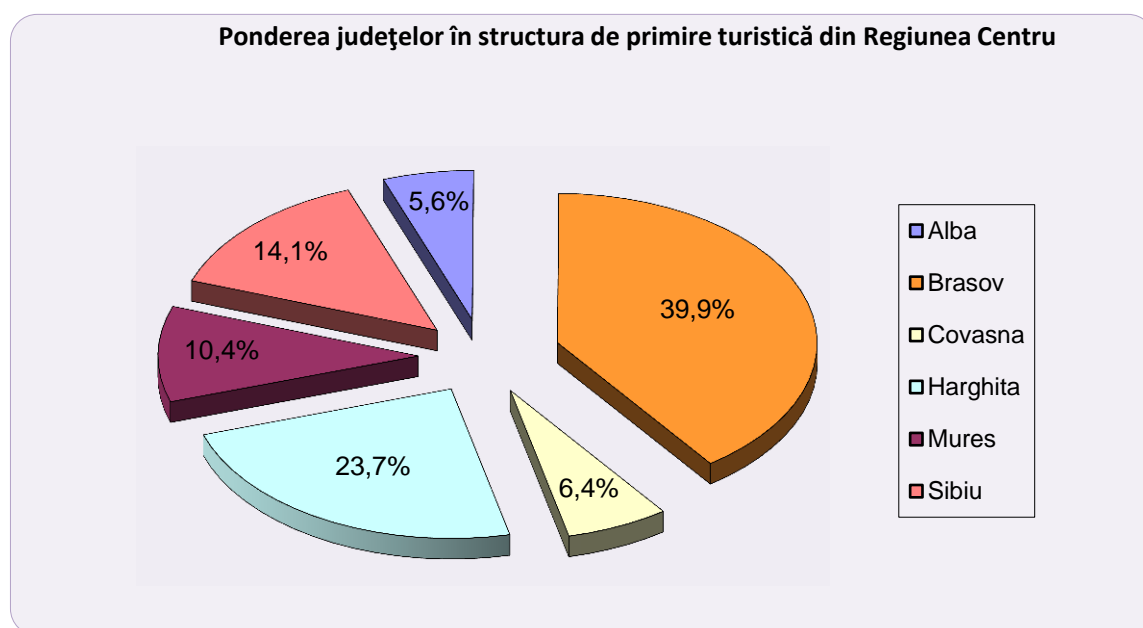

Fig. 6

Capacitatea de cazare existentă, la 31 iulie 2010, era de 42029 locuri (13,5% din capacitatea de cazare la nivel național), ceea ce îi conferă regiunii poziția a doua pe țară, în scădere cu 5% față de 1990. Capacitatea de cazare în funcțiune, de 11418,6 mii locuri-zile este cu 2% mai redusă față de 1990, cea mai mare scădere înregistrându-se în județul Harghita (-66,4%).

Indicele de utilizare a capacităților aflate în funcțiune este de doar 23,3 % (25,2% pe țară), Regiunea Centru ocupând locul al cincilea din acest punct de vedere. Județul Covasna, cu un indice de utilizare de 43,5%, ocupă prima poziție în regiune, în timp ce județul Alba, cu un indice de 16%, se situează pe ultima.

Tab.2

Capacitatea structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică în România și Regiunea Centru la 31. 07. 2010

- locuri -

	Romania	Reg. Centru	Alba	Brașov	Covasna	Harghita	Mureș	Sibiu
Total	311698	42029	2109	16742	3638	6909	6093	6538
Hoteluri	185521	17613	728	6652	2510	1763	2612	3348
Hosteluri	5218	659	70	147	20	144	178	100
Moteluri	6126	1307	16	343	46	445	260	197
Hanuri	97	-	-	-	-	-	-	-
Vile	16822	2175	86	900	144	434	378	233
Cabane	5667	1583	125	682	21	308	89	358
Pensiuni turistice	18422	6129	180	3146	351	1023	848	581
Pensiuni agroturistice	20208	6814	630	2676	374	1762	329	1043
Campinguri	25358	3189	-	1962	-	685	542	-
Popasuri	2043	229	-	-	-	82	147	-
Sate de vacanță	157	106	-	106	-	-	-	-
Bungalouri	4565	330	-	78	-	-	224	28
Tabere	16874	1639	274	50	172	67	486	590
Unități tip căsuță	4164	256	-	-	-	196	-	60
Spații de cazare pe nave	456	-	-	-	-	-	-	-

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tab.3

Ponderea Regiunii Centru și a județelor componente în structurile de primire turistică din România în anul 2010

-%-

	Reg. Centru	Alba	Brașov	Covasna	Harghita	Mureș	Sibiu
Total	13,5	0,7	5,4	1,2	2,2	2,0	2,1
Hoteluri	9,5	0,4	3,6	1,4	1,0	1,4	1,8
Hosteluri	12,6	1,3	2,8	0,4	2,8	3,4	1,9
Moteluri	21,3	0,3	5,6	0,8	7,3	4,2	3,2
Hanuri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vile	12,9	0,5	5,4	0,9	2,6	2,2	1,4
Cabane	27,9	2,2	12,0	0,4	5,4	1,6	6,3
Pensiuni turistice	33,3	1,0	17,1	1,9	5,6	4,6	3,2
Pensiuni agroturistice	33,7	3,1	13,2	1,9	8,7	1,6	5,2
Campinguri	12,6	0,0	7,7	0,0	2,7	2,1	0,0
Popasuri	11,2	0,0	0,0	0,0	4,0	7,2	0,0

	Reg. Centru	Alba	Braşov	Covasna	Harghita	Mureş	Sibiu
Sate de vacanță	67,5	0,0	67,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Bungalouri	7,2	0,0	1,7	0,0	0,0	4,9	0,6
Tabere	9,7	1,6	0,3	1,0	0,4	2,9	3,5
Unități tip căsuță	6,1	0,0	0,0	0,0	4,7	0,0	1,4
Spații de cazare pe nave	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

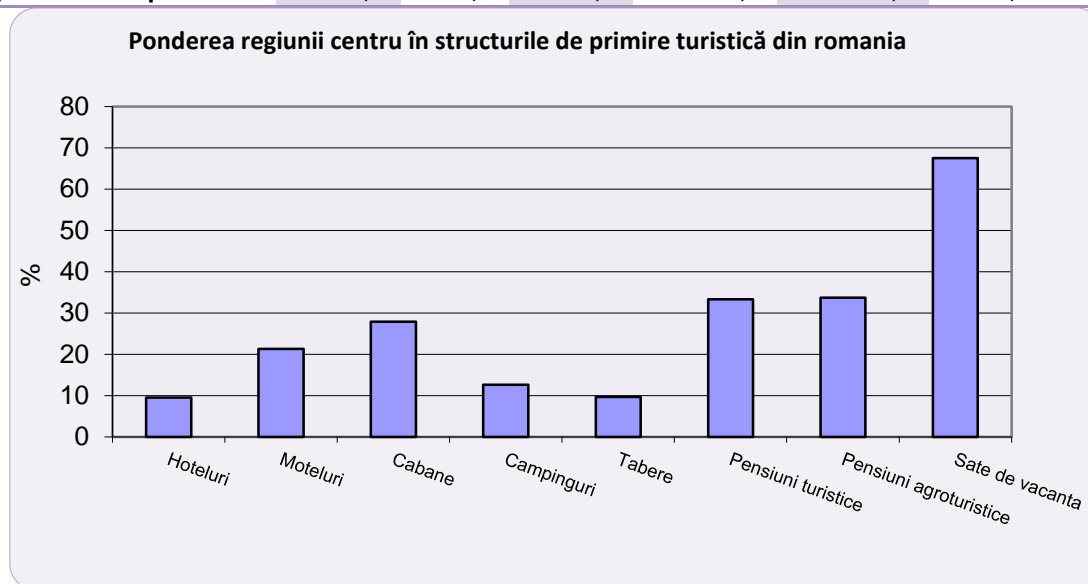

Fig. 7

4. Fluxul turistic

Numărul total de turiști cazați în anul 2010 (1118,8 mii, ceea ce reprezintă 18,5% din totalul turiștilor cazați în România), situează Regiunea Centru pe primul loc la nivel național. Față de anul 1990, când în Regiunea Centru au fost cazați 2001,7 mii turiști, numărul acestora a scăzut cu 44,1%, scăderea la nivelul întregii țări fiind de 50,9%. Pe județe, cea mai mare scădere se înregistrează în județul Alba (-74%), iar cea mai mică în județele Mureș și Brașov (-28% respectiv -34,3%). Ponderea turiștilor străini în 2010 era de 20,2% la nivelul regiunii (22,3% la nivel național), valorile extreme întâlnindu-se în județul Sibiu (26,9%) și în județul Covasna (11,4%).

Tab.4

Capacitatea de cazare și turiștii cazați în perioada 1990-2010

	1990		1996		2004		2007		2010	
	Capacitate de cazare existentă -locuri-	Turiști cazați -mii-	Capacitate de cazare existentă -locuri-	Turiști cazați -mii-	Capacitate de cazare existentă -locuri-	Turiști cazați -mii-	Capacitate de cazare existentă -locuri-	Turiști cazați -mii-	Capacitate de cazare existentă -locuri-	Turiști cazați -mii-
Romania	353236	12296,6	288656	6594,9	275941	5638,5	283701	6971,9	311698	6036,2
Reg. Centru	44241	2001,7	36513	1234,7	34365	986,1	35380	1330,1	42029	1118,8
Alba	3419	179,6	1797	95,4	1276	48,2	1830	54,1	2109	46,7

	1990		1996		2004		2007		2010	
	Capacitate de cazare existentă - locuri -	Turiști cazați -mii-	Capacitate de cazare existentă -locuri-	Turiști cazați -mii-	Capacitate de cazare existentă -locuri-	Turiști cazați -mii-	Capacitate de cazare existentă -locuri-	Turiști cazați -mii-	Capacitate de cazare existentă -locuri-	Turiști cazați -mii-
Brașov	12488	773,1	9818	461,2	11380	421,8	12634	556,8	16742	508,3
Covasna	4535	124,5	3404	83,6	4000	61,5	2592	52,5	3638	60,3
Harghita	11058	257,3	8793	129,1	5964	100,6	7063	85,3	6909	75,4
Mureș	6365	278,2	7498	245,0	7156	139,1	6138	253,5	6093	200,4
Sibiu	6376	389,0	5203	220,1	4589	214,9	5123	327,9	6538	227,6

Sursa: Institutul Național de Statistică

În anul 2010 numărul de înnoptări în regiune a fost de 2696,7 mii, reprezentând 16,9 % din totalul înnoptărilor înregistrate la nivel național. Se remarcă scăderea de 57,5% față de anul 1990, scădere mai accentuată în Harghita (-80,1%) și mai puțin accentuată în Covasna și Mureș (-47,5%, respectiv -47,9%). Ponderea înnoptărilor turiștilor străini a fost de 17,6% la nivel regional (17,3% la nivelul întregii țări), valoarea cea mai mare înregistrându-se în județul Sibiu (26,8%), iar cea mai mică în județul Covasna (4,9%).

Tab.5

Capacitatea de cazare în funcțiune, numărul de înnoptări și indicele de utilizare a capacității în funcțiune în perioada 1990-2010

	1990			1996			2004		
	Capacitatea de cazare în funcțiune mii locuri-zile	Înnoptări -mii-	Indicele de utiliz a cap în funct -%-	Capacitatea de cazare în funcțiune mii locuri-zile	Înnoptări -mii-	Indicele de utiliz a cap în funct -%-	Capacitatea de cazare în funcțiune mii locuri-zile	Înnoptări -mii-	Indicele de utiliz a cap, în funct. - %-
Romania	77022,3	44551,8	57,8	53638,7	21837,9	40,7	53988,6	18500,6	34,3
Reg. Centru	11645,4	6341,5	54,5	8586,5	3337,7	38,9	9071,9	2664,7	29,4
Alba	567,0	346,2	61,1	475,4	171,7	36,1	377,0	90,2	23,9
Brașov	3658,4	2358,8	64,5	3105,7	1221,4	39,3	3900,5	960,8	24,6
Covasna	1376,1	773,5	56,2	1055,0	542,1	51,4	1030,3	492,7	47,8
Harghita	2739,0	1018,4	37,2	1422,9	442,0	31,1	1472,1	343,6	23,3
Mureș	1755,7	993,8	56,6	1264,3	585,5	46,3	1184,5	409,1	34,5
Sibiu	1549,2	850,8	54,9	1263,2	375,0	29,7	1107,5	368,3	33,3

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tab.5 (continuare)

Capacitatea de cazare în funcțiune, numărul de înnoptări și indicele de utilizare a capacității în funcțiune în perioada 1990-2010 (continuare)

	2007			2010		
	Capacitatea de cazare în funcțiune mii locuri-zile	Înnoptări -mii-	Indicele de utiliz. a cap. în funcțiune -%-	Capacitatea de cazare în funcțiune mii locuri-zile	Înnoptări -mii-	Indicele de utiliz. a cap. în funcțiune -%-
Romania	57137,6	20593,4	36,0	63021,1	15967,1	25,3
Reg. Centru	10477,2	3177,4	30,3	11418,6	2696,7	23,6
Alba	558,8	117,7	21,1	600,8	96,0	16,0

	2007			2010		
	Capacitatea de cazare în funcțiune mii locuri-zile	Înnoptări -mii-	Indicele de utiliz. a cap. în funcțiune -%-	Capacitatea de cazare în funcțiune mii locuri-zile	Înnoptări -mii-	Indicele de utiliz. a cap. în funcțiune -%-
Brașov	4704,7	1191,4	25,3	5221,1	1074,2	20,6
Covasna	766,5	429,0	56,0	933,8	406,5	43,5
Harghita	977,2	273,9	28,0	919,4	202,3	22,0
Mureș	1717,7	635,3	37,0	1755,6	518,2	29,5
Sibiu	1752,3	530,1	30,3	1987,9	399,5	20,1

Sursa: Institutul Național de Statistică

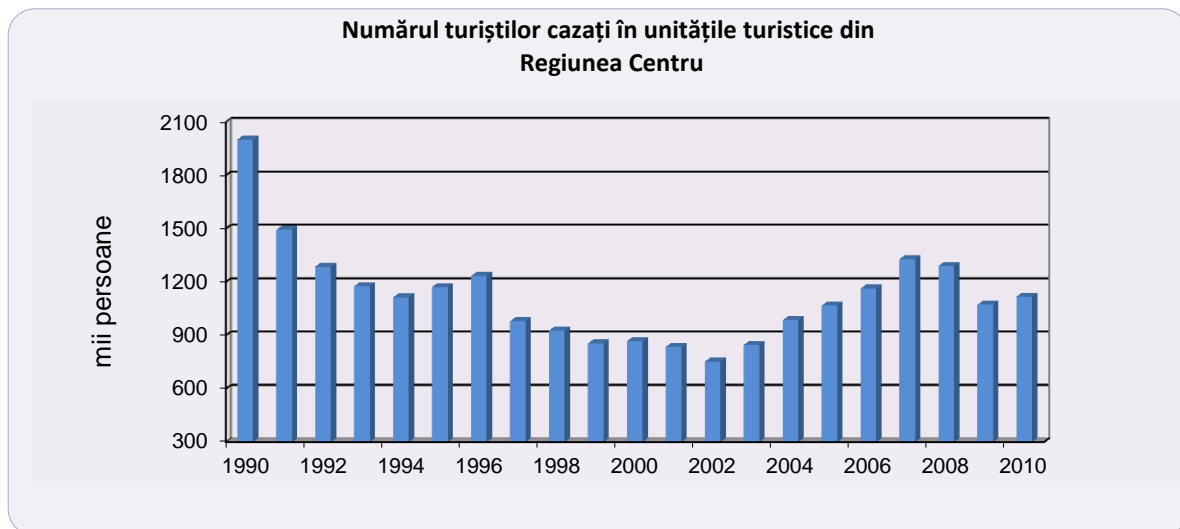

Fig. 8

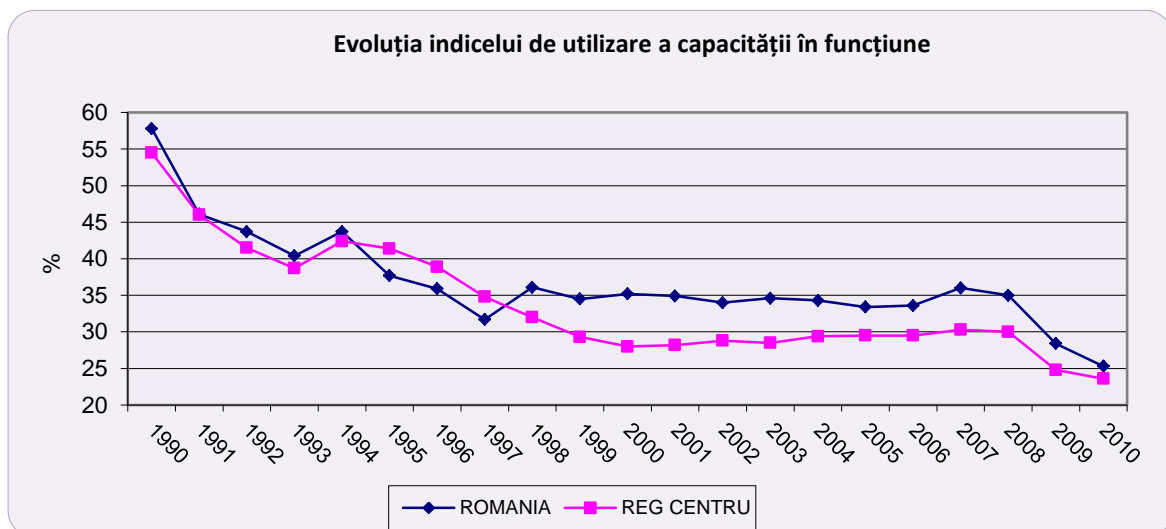

Fig. 9

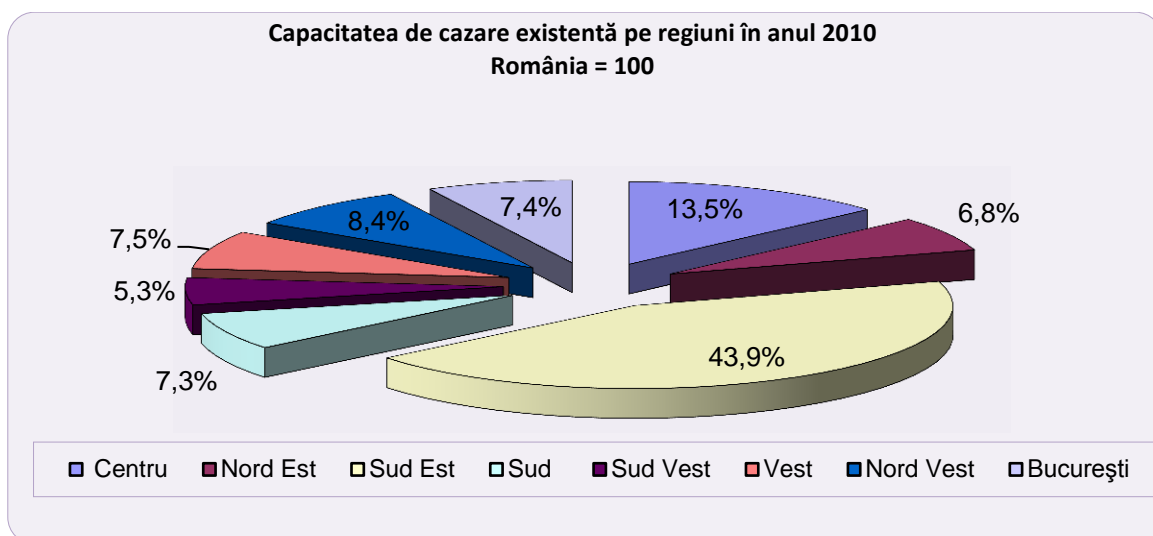

Fig. 10

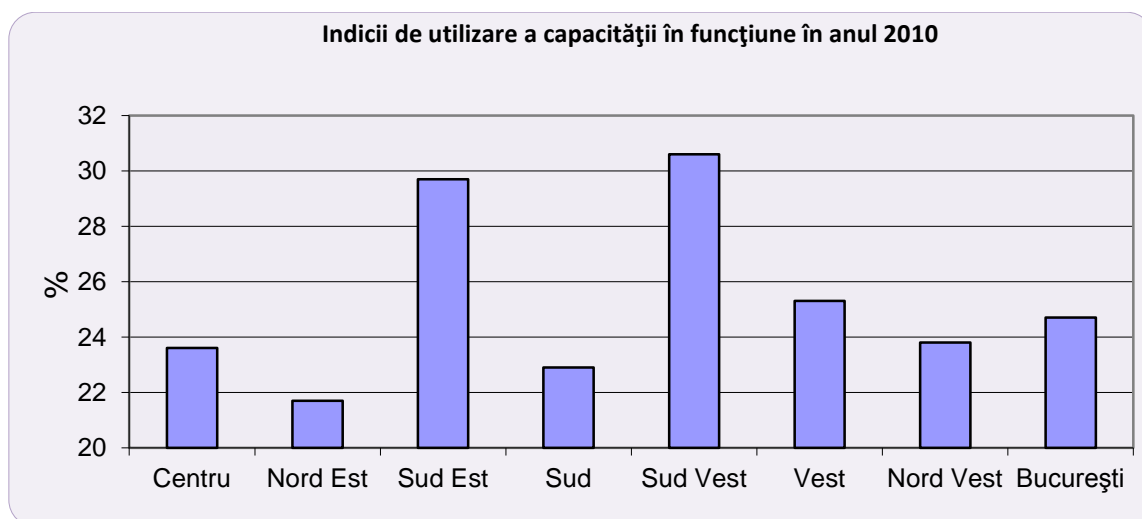

Fig. 11

Tab.6

Capacitatea de cazare existentă și cea în funcțiune în anul 2010

	Capacitatea de cazare existentă -locuri -	% din nivelul național	Capacitatea de cazare în funcțiune mii locuri-zile	Indicele de utilizare a capacității în funcțiune -%-
România	311698	100,0	63021,1	25,3
Centru	42029	13,5	11418,6	23,6
Nord - Est	21279	6,8	6286,6	21,7
Sud - Est	136875	43,9	12570,8	29,7
Sud	22625	7,3	6798,1	22,9
Sud - Vest	16410	5,3	4197,0	30,6
Vest	23257	7,5	5947,8	25,3
Nord - Vest	26103	8,4	7787,3	23,8
București - Ilfov	23120	7,4	8014,8	24,7

Rata de funcționare în turism, exprimată ca raport procentual între capacitatea de cazare și numărul total al populației, a fost în 2010 de 1,67 locuri/100 locuitori, față de 1,45 la nivelul întregii țări. Disparitățile intraregionale sunt mai mult decât evidente: 0,57 în județul Alba și 2,80 în județul Brașov sunt valorile extreme ale acestui indicator.

Tab.7

Indicatori de intensitate privind activitatea de cazare turistică

	1990			1996			2004		
	Număr unități/ 100 km ²	Număr turiști/ 100 locuitori	Capacitate de cazare/ 100 locuitori	Număr unități/ 100 km ²	Număr turiști/ 100 locuitori	Capacitate de cazare/ 100 locuitori	Număr unități/ 100 km ²	Număr turiști/ 100 locuitori	Capacitate de cazare/ 100 locuitori
Romania	1,36	53,99	1,52	1,24	29,17	1,28	1,64	26,02	1,27
Reg. Centru	2,23	70,40	1,56	2,00	46,31	1,37	2,68	38,84	1,35
Alba	0,61	42,33	0,81	0,42	26,64	0,45	0,46	12,59	0,33
Brașov	4,48	111,01	1,79	5,35	72,35	1,54	8,04	70,76	1,91
Covasna	1,48	52,38	1,91	0,81	36,05	1,47	1,73	27,47	1,79
Harghita	3,58	71,11	3,06	2,53	37,49	2,25	2,71	30,62	1,82
Mureș	1,64	44,77	1,02	1,46	40,55	1,24	1,43	23,81	1,23
Sibiu	1,49	77,56	1,27	1,34	49,47	1,17	2,10	50,74	1,08

Sursa: Calcule pe baza datelor Institutului Național de Statistică

Tab.7 (continuare)

Indicatori de intensitate privind activitatea de cazare turistică (continuare)

	2007			2010		
	Număr unități/ 100 km ²	Număr turiști/ 100 locuitori	Capacitate de cazare/ 100 locuitori	Număr unități/ 100 km ²	Număr turiști/ 100 locuitori	Capacitate de cazare/ 100 locuitori
Romania	1,97	32,38	1,32	2,21	28,17	1,45
Reg. Centru	3,55	52,68	1,40	3,48	44,33	1,67
Alba	0,74	14,44	0,49	1,07	12,55	0,57
Brașov	8,78	93,35	2,12	8,84	84,96	2,80
Covasna	1,02	23,52	1,16	2,05	27,10	1,64
Harghita	5,98	26,19	2,17	4,23	23,20	2,13
Mureș	1,79	43,60	1,06	1,83	34,54	1,05
Sibiu	2,52	77,49	1,21	3,07	53,51	1,54

Sursa: Calcule pe baza datelor Institutului Național de Statistică

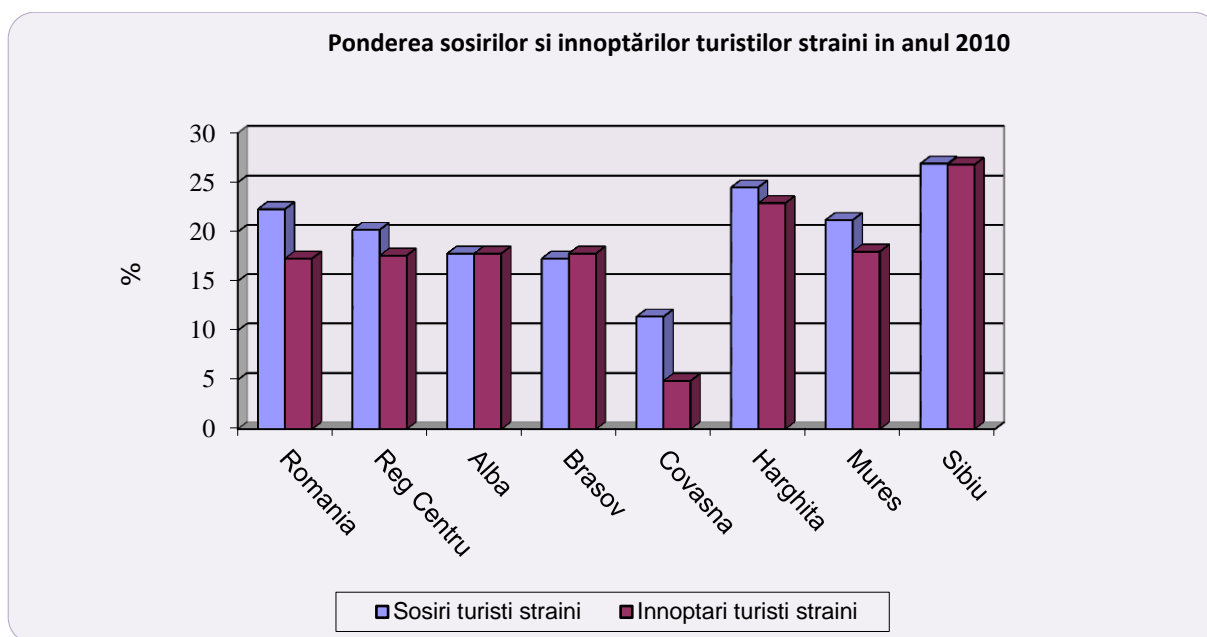

Fig. 12

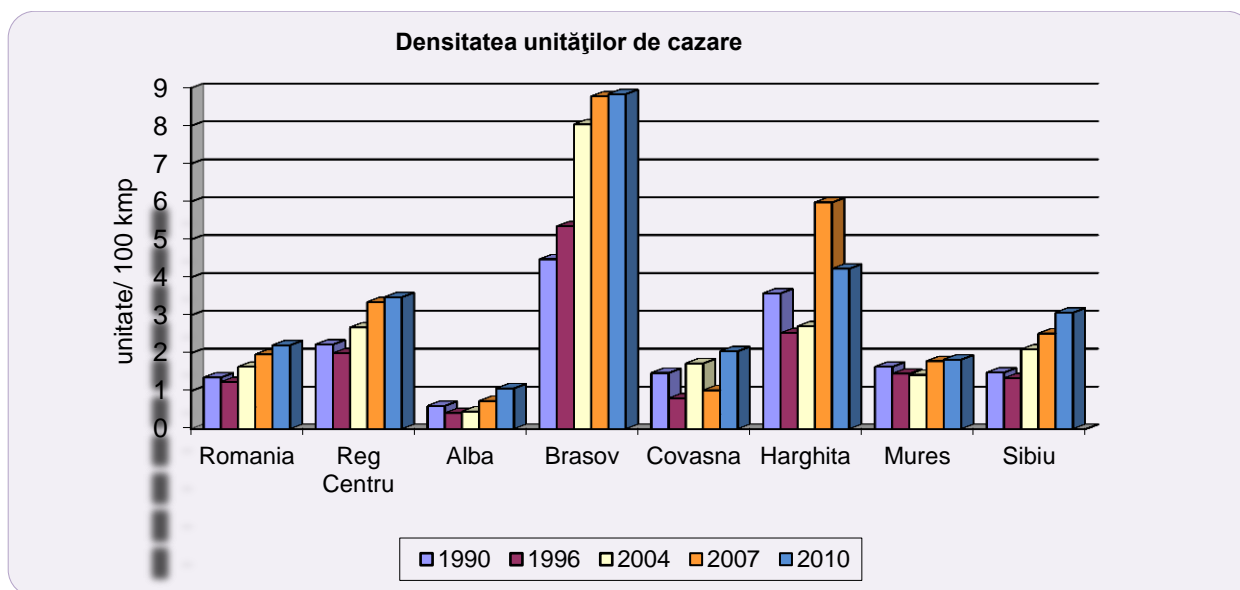

Fig. 13

Tab.8

Numărul sosirilor și înnoptărilor turiștilor și ponderea turiștilor străini din total în anul 2010

- mii -

	Total turiști	Turiști străini	Ponderea turiștilor străini (%)	Total înnoptări	Înnoptările turiștilor străini	Ponderea înnoptărilor turiștilor străini (%)
România	6036,2	1343,1	22,3	15967,1	2755,1	17,3
Reg. Centru	1118,8	225,6	20,2	2696,7	474,2	17,6
Alba	46,7	8,3	17,8	96,0	17,1	17,8
Brașov	508,3	88,1	17,3	1074,2	190,9	17,8
Covasna	60,3	6,9	11,4	406,5	19,8	4,9
Harghita	75,4	18,5	24,5	202,3	46,3	22,9

	Total turiști	Turiști străini	Pondereea turiștilor străini (%)	Total înnoptări	Înnoptările turiștilor străini	Pondereea înnoptărilor turiștilor străini (%)
Mureș	200,4	42,5	21,2	518,2	93,3	18,0
Sibiu	227,6	61,3	26,9	399,5	107,0	26,8

Sursa: Institutul Național de Statistică

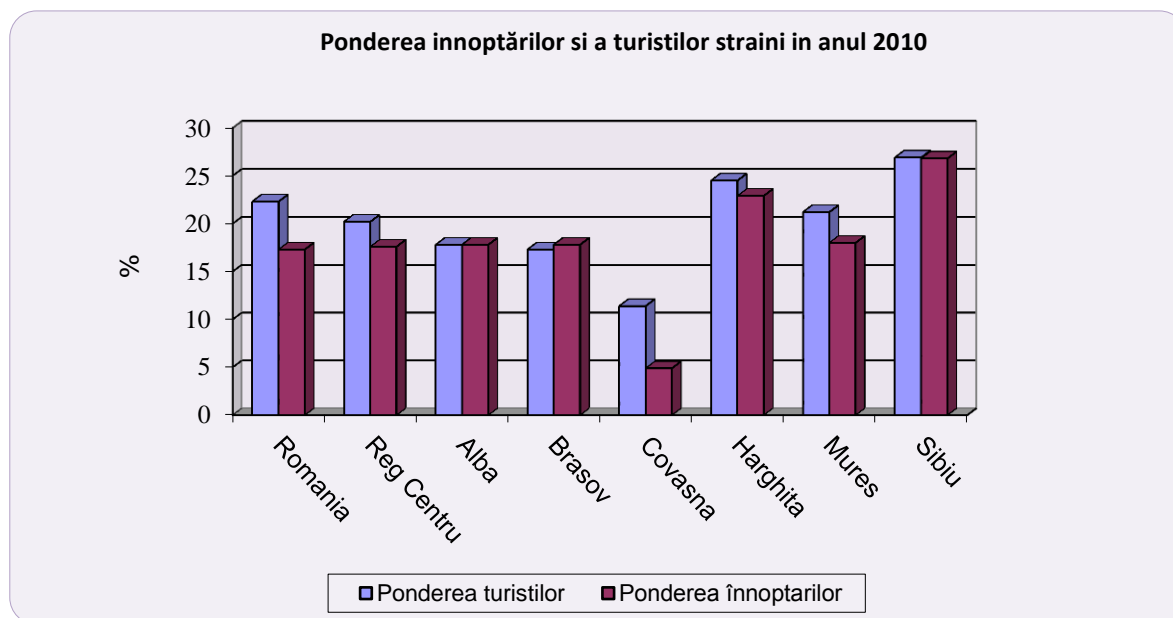

Fig. 14

Tab.9

Sosirile, înnoptările și durata medie a sejurului turiștilor

	1990			1996			2004		
	Înnoptări -mii-	Turiști cazați -mii-	Durata medie a șederii	Înnoptări -mii-	Turiști cazați -mii-	Durata medie a șederii	Înnoptări -mii-	Turiști cazați -mii-	Durata medie a șederii
România	44551,8	12296,6	3,6	21837,9	6594,9	3,3	18500,6	5638,5	3,3
Reg. Centru	6341,5	2001,7	3,2	3337,7	1234,7	2,7	2664,7	986,1	2,7
Alba	346,2	179,6	1,9	171,7	95,4	1,8	90,2	48,2	1,9
Brașov	2358,8	773,1	3,1	1221,4	461,2	2,7	960,8	421,8	2,3
Covasna	773,5	124,5	6,2	542,1	83,6	6,5	492,7	61,5	8,0
Harghita	1018,4	257,3	4,0	442,0	129,1	3,4	343,6	100,6	3,4
Mureș	993,8	278,2	3,6	585,5	245,0	2,4	409,1	139,1	2,9
Sibiu	850,8	389,0	2,2	375,0	220,1	1,7	368,3	214,9	1,7

Sursa: Institutul Național de Statistică

Tab. 9 (continuare)

Sosirile, înnopțările și durata medie a sejurului turiștilor (continuare)

	2007			2010		
	Înnopțări -mii-	Turiști cazați -mii-	Durata medie a șederii	Înnopțări -mii-	Turiști cazați -mii-	Durata medie a șederii
România	20593,4	6971,9	3,0	15967,1	6036,2	2,6
Reg. Centru	3177,4	1330,1	2,4	2696,7	1118,8	2,4
Alba	117,7	54,1	2,2	96,0	46,7	2,1
Brașov	1191,4	556,8	2,1	1074,2	508,3	2,1
Covasna	429,0	52,5	8,2	406,5	60,3	6,7
Harghita	273,9	85,3	3,2	202,3	75,4	2,7
Mureș	635,3	253,5	2,5	518,2	200,4	2,6
Sibiu	530,1	327,9	1,6	399,5	227,6	1,8

Sursa: Institutul Național de Statistică

Durata medie a șederii turiștilor în regiune în 2010, de 2,4 zile, este mai redusă decât la nivel național (2,6 zile), înregistrându-se diferențe notabile între județe. Astfel, în județul Sibiu durata medie a șederii a fost de 1,8 zile, în timp ce în Covasna, județ cu un turism predominant balnear, valoarea acestui indicator a fost de 6,7 zile. Durata medie a sejurului turiștilor străini a fost, în medie, cu 0,4 zile mai redusă decât în cazul turiștilor din țară (2,1 față de 2,5 zile).

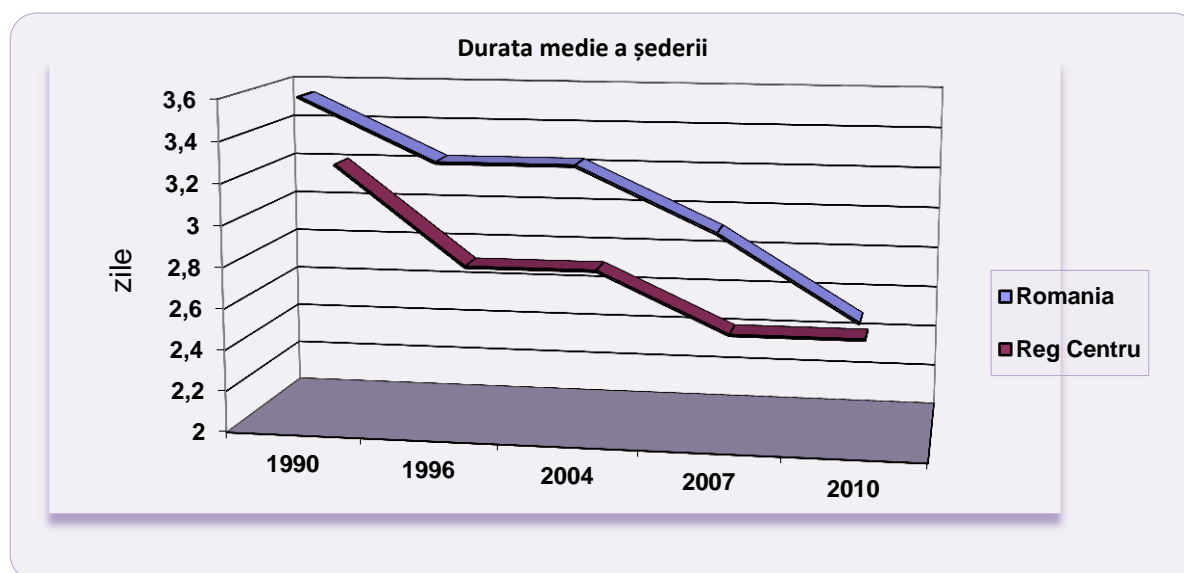

Fig. 15

Tab. 10

Durata medie a șederii turiștilor români și străini

- zile -

	Durata medie a șederii - turiști români și străini -					Durata medie a șederii turiștilor români				Durata medie a șederii turiștilor străini			
	1990	1996	2004	2007	2010	1996	2004	2007	2010	1996	2004	2007	2010
România	3,6	3,3	3,3	3,0	2,6	3,4	3,5	3,1	2,8	3,0	2,5	2,3	2,1
Reg. Centru	3,2	2,7	2,7	2,4	2,4	2,7	2,9	2,5	2,5	2,9	2,2	2,1	2,1
Alba	1,9	1,8	1,9	2,2	2,1	1,8	1,7	2,1	2,1	1,6	2,4	2,4	2,1
Brașov	3,1	2,7	2,3	2,1	2,1	2,5	2,3	2,1	2,1	3,8	2,3	2,3	2,2
Covasna	6,2	6,5	8,0	8,2	6,7	6,6	9,1	9,1	7,2	5,1	3,4	3,3	2,9
Harghita	4,0	3,4	3,4	3,2	2,7	3,5	3,8	3,5	2,7	3,0	2,6	2,5	2,5
Mureș	3,6	2,4	2,9	2,5	2,6	2,4	3,2	2,7	2,7	2,2	2,2	2,1	2,2
Sibiu	2,2	1,7	1,7	1,6	1,8	1,8	1,7	1,6	1,8	1,4	1,7	1,7	1,7

Sursa: Calcule pe baza datelor I.N.S.

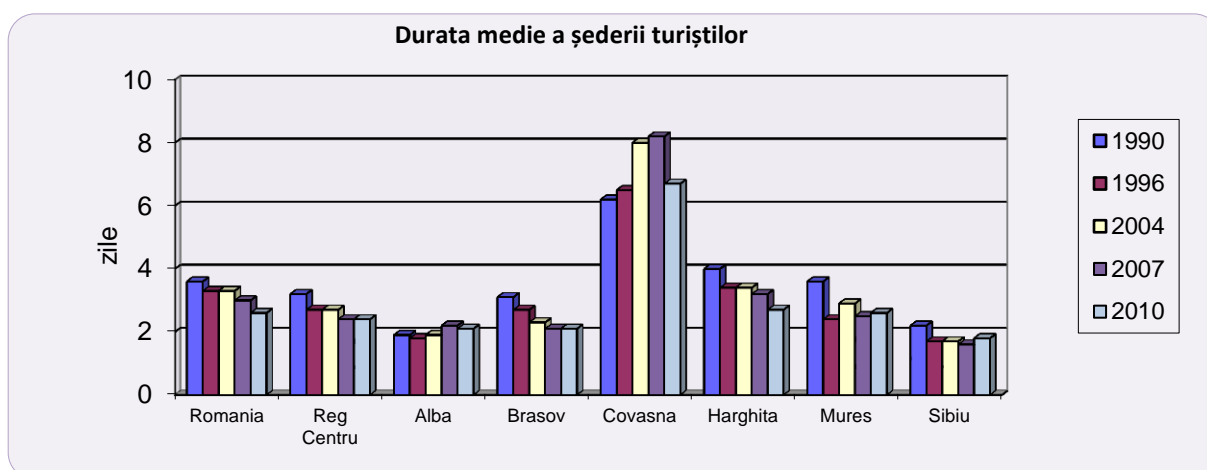

Fig. 16

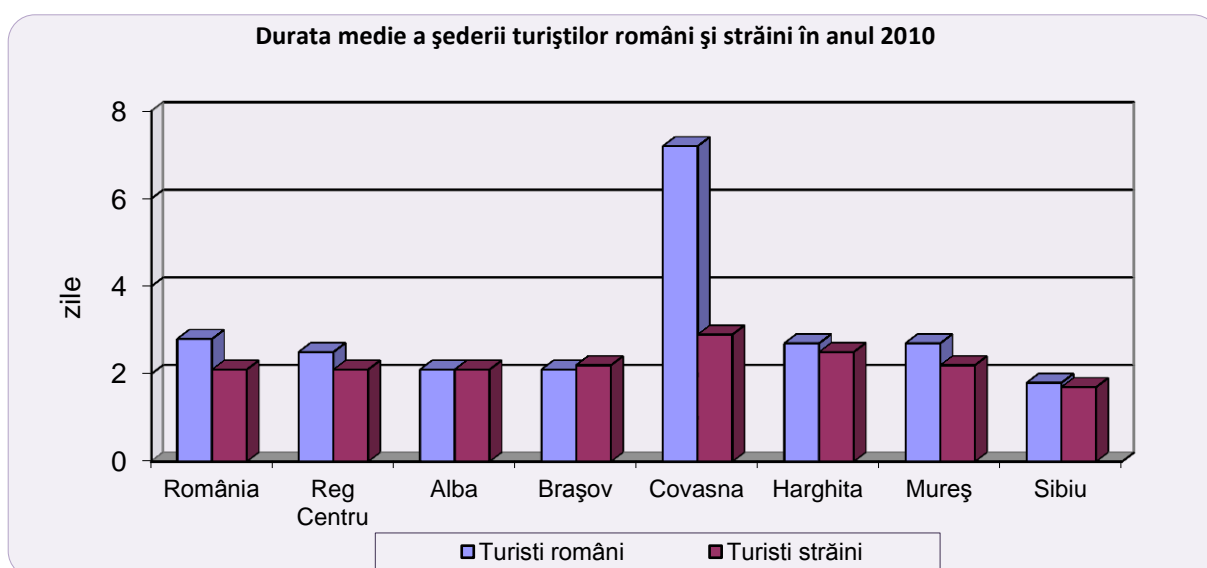

Fig. 17

Analiza ciclului sezonier indică o concentrare a sosirilor și înnoptărilor turiștilor în perioada de vară, august și iulie fiind lunile de vârf, iar în martie se înregistrează cel mai scăzut nivel. O particularitate se constată în cazul Brașovului, județ cu două dintre cele mai importante stațiuni de iarnă din România, unde sosirile turiștilor în cele două sezoane sunt numeric apropiate.

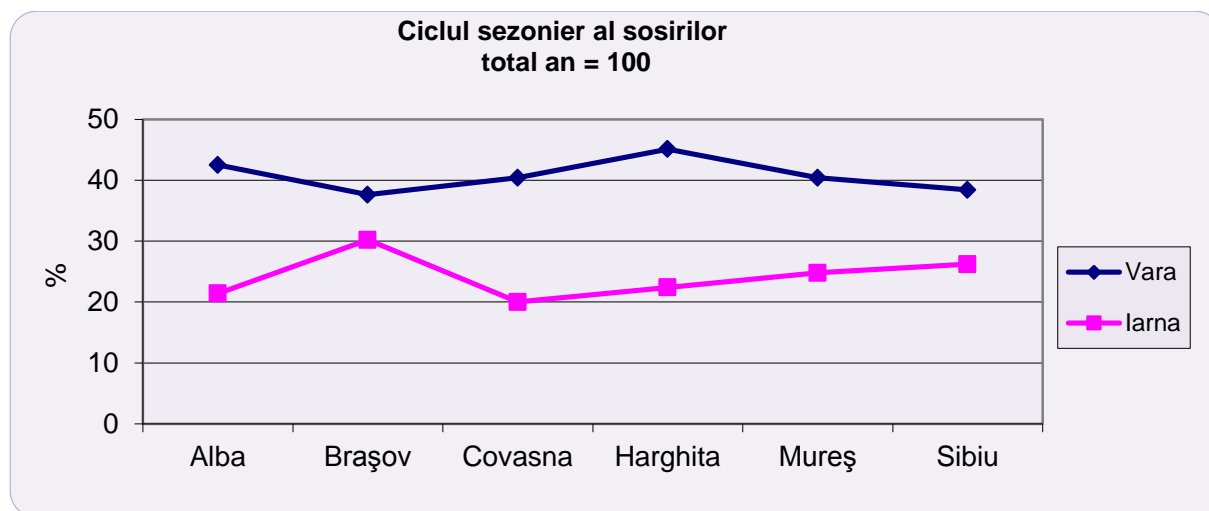

Fig. 18

Tab. 11

Numărul de sosiri ale turiștilor în perioada ianuarie – decembrie 2010

- număr -

	Ian.	Feb.	Mar.	Apr.	Mai	Iun.	Iul.	Aug.	Sep.	Oct.	Nov.	Dec.
Reg. Centru	76115	67274	64835	77134	99220	92289	110136	135882	113527	101814	86673	93858
Alba	2194	2304	2432	3185	4515	4046	5313	5965	4757	4595	4349	3075
Brașov	39115	34332	28015	31451	40187	38611	47418	64815	47806	44434	39853	52309
Covasna	1870	2532	3029	4404	6494	5718	5548	6568	6860	6506	6125	4635
Harghita	3378	3685	4259	4754	8099	7586	8467	9803	7516	6449	5836	5534
Mureș	13896	11586	11519	14598	17385	16747	20802	25944	22592	18071	14530	12753
Sibiu	15662	12835	15581	18742	22540	19581	22588	22787	23996	21759	15980	15552

Sursa: Institutul Național de Statistică

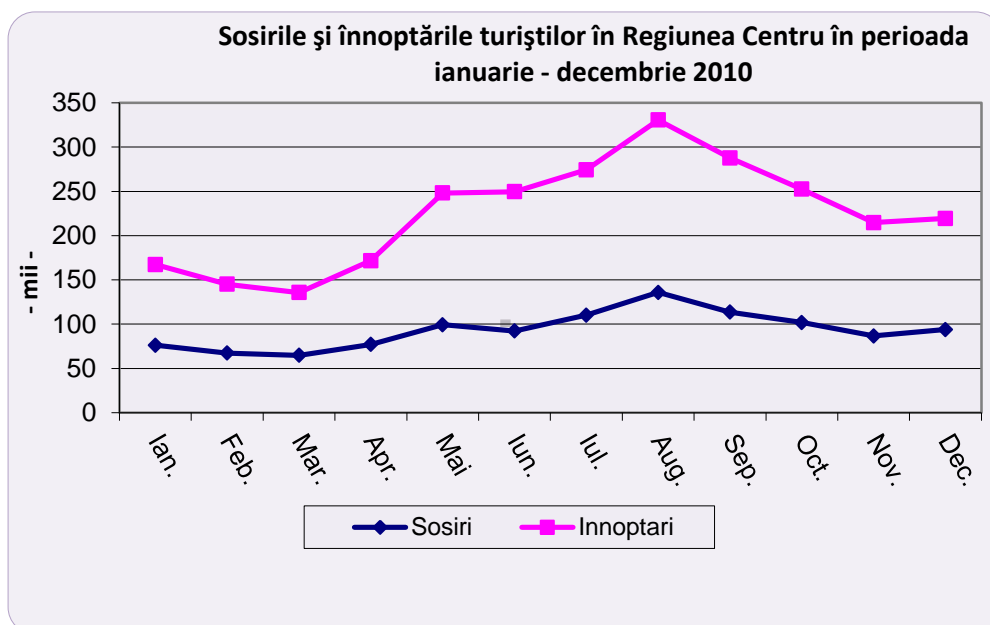

Fig. 19

Tab. 12

Numărul de înnoptări ale turiștilor în perioada ianuarie - decembrie 2010

	Ian.	Feb.	Mar.	Apr.	Mai	Iun.	Iul.	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.
Reg. Centru	167297	145091	135683	171582	248049	249549	274391	330618	287790	252530	214626	219467
Alba	4539	4778	5431	6806	8069	8002	12007	12813	9871	8613	8800	6295
Brașov	91338	76102	57086	62995	74489	81200	104665	141240	98763	89107	77421	119753
Covasna	4906	7166	15277	26523	56253	51268	33952	36281	58647	53300	42181	20718
Harghita	8871	9776	8359	10994	22371	23208	22119	26330	21320	16775	16998	15158
Mureș	33749	25383	25127	34225	47109	50601	58032	66650	56441	48038	42483	30325
Sibiu	23894	21886	24403	30039	39758	35270	43616	47304	42748	36697	26743	27218

Sursa: Institutul Național de Statistică

Importanța economică a turismului se menține la un nivel foarte redus, atât la nivel regional cât și la nivel național, înregistrându-se în ultimii ani chiar o tendință de scădere a ponderii turismului în Produsul Intern Brut. Astfel, ponderea turismului în valoarea adăugată brută regională a scăzut de la 3,6% în 1998 la 2,3% în 2008, în timp ce la nivel național ponderea turismului în valoarea adăugată brută a coborât, în aceeași perioadă, de la 2,6% la 1,9%.

Tab. 13

Ponderea turismului în valoarea adăugată brută

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
România	2,8	2,9	2,6	2,3	1,9	2,0	1,8	1,7	2,0	2,2	2,1	1,9
Reg. Centru	3,3	3,6	3,4	2,8	2,1	2,1	2,2	2,5	2,8	2,8	2,6	2,4

Sursa: Estimări pe baza datelor I.N.S.

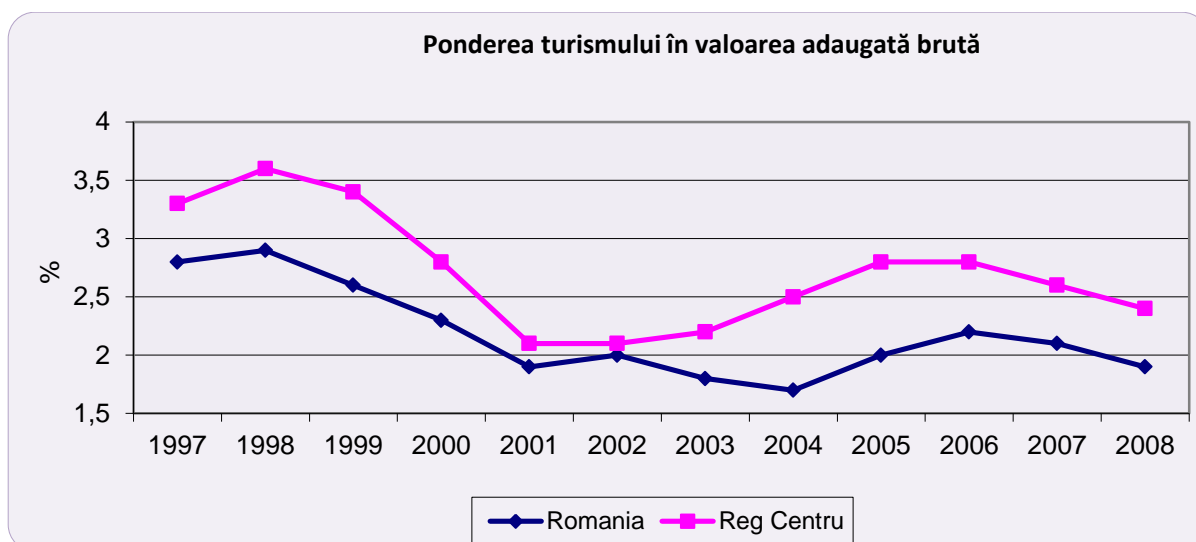

Fig. 20

5. Strategii județene și regionale de dezvoltare a turismului

Începând cu anul 2000, autoritățile județene și cele regionale au elaborat strategii de dezvoltare a turismului pe termen mediu și lung¹ sau chiar masterplanuri (C.J. Sibiu)², iar turismul a fost inclus în lista scurtă de priorități în toate cele șase strategii județene de dezvoltare precum și în Planul de Dezvoltare al Regiunii Centru 2007-2013.

Studiile și analizele care au stat la baza strategiilor turistice evaluează în mod obiectiv potențialul turistic al celor șase județe din regiune, punând în evidență atât punctele tari cât și punctele slabe.

La nivel județean, majoritatea analizelor identifică 4 forme de practicare a turismului - turismul activ (turismul montan), turismul balnear, turismul cultural și turismul rural - ca având cel mai mare potențial de dezvoltare. În plus, în unele județe (Brașov, Sibiu) turismul de afaceri se profilează ca o formă cu real potențial de creștere.

Toate strategiile amintite mai sus își propun ca obiectiv global creșterea numărului de turiști și dezvoltarea durabilă a turismului. Punerea în practică a strategiilor este limitată însă de insuficiența mijloacelor de implementare a măsurilor, de lipsa cadrului instituțional adecvat și a culturii parteneriale.

Modalitățile concrete prin care autoritățile județene încearcă să-și implementeze strategiile privind dezvoltarea turismului sunt asemănătoare, majoritatea consiliilor județene optând

¹ <http://www.cjalba.ro/rom/Etapa2.pdf>

http://addjb.ro/fileadmin/user_upload/Documente_pdf/Cadru_de_Strategie_si_planul_de_implementare.pdf

http://www.covasna.info.ro/article/107_strategia_de_dezvoltare_a_turismului/

http://www.judetulharghita.ro/_user/browser/File/turizmus/HMTS%20lektoralva%2021

http://www.cjmures.ro/Programe_actiuni/Strategie_2007_2013/cuprins.htm

² <http://www.cjsibiu.ro/portal/sibiu/cjsibiu/portal.nsf/AllByUNID/00000C8A?OpenDocument>

pentru crearea unor agenții județene de turism (cazul județelor Mureș și Sibiu, Harghita) sau a altor entități similare precum *Asociația pentru promovarea și dezvoltarea turismului din județul Brașov*, organisme ce reunesc consiliul județean, consilii locale, firme, organizații neguvernamentale și diverși actori locali implicați în promovarea și dezvoltarea turismului; direcții specializate în cadrul consiliilor județene sau asociații de dezvoltare intercomunitară. Funcționarea acestor structuri are la bază colaborarea tuturor actorilor relevanți, inclusiv prin crearea de parteneriate public-privat și armonizarea intereselor autorităților publice, ONG-urilor și mediului de afaceri. Succesul implementării acestor strategii depinde în bună măsură de monitorizarea permanentă a implementării și de evaluarea periodică a indicatorilor propuși.

La nivel regional, dezvoltarea turismului a fost definită ca una din prioritățile majore ale dezvoltării regionale (Prioritatea III din **Planul de Dezvoltare Regională 2007-2013**³), acest domeniu putând susține și impulsiona dezvoltarea economico-socială a Regiunii Centru în perioada următoare. În acest sens, sunt prevăzute 3 măsuri specifice prin care se vor atinge obiectivele propuse :

- Conservarea patrimoniului natural, istoric și cultural
- Dezvoltarea, diversificarea și promovarea ofertei turistice
- Crearea, dezvoltarea, modernizarea infrastructurii de turism pentru valorificarea durabilă a resurselor naturale și pentru creșterea calității serviciilor în turism

Acestor măsuri de dezvoltare cuprinse în Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru pentru perioada 2007-2013 le corespund cele 3 domenii majore de intervenție din cadrul Axei 5 „*Dezvoltarea și promovarea turismului*”⁴ a **Programului Operațional Regional (POR)**⁵, principalul instrument prin care autoritățile locale și județene, organizațiile neguvernamentale și companiile din regiune pot beneficia de importante fonduri nerambursabile pentru dezvoltarea turismului. Actualmente, la nivelul Regiunii Centru, doar în cadrul primelor 2 domenii majore de intervenție sunt în curs de implementare proiecte în valoare totală de peste 300 milioane lei, care vor avea un impact semnificativ asupra dezvoltării sectorului turistic din regiune.

De asemenea, în cadrul Priorității IV „*Dezvoltarea rurală*” din **Planul de Dezvoltare Regională 2007-2013**, Măsura 4.2 „*Creșterea calității vieții în mediul rural și încurajarea diversificării economiei rurale*” prevede în mod explicit sprijinirea agroturismului și a

³ http://www.adrcentru.ro/Document_Files/ADPlanulRegional/00000021/9591f_PDR-2007-2013.pdf

⁴ Cele 3 domenii majore de intervenție sunt:

- Restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, precum și crearea/modernizarea infrastructurilor conexe
- Crearea, dezvoltarea, modernizarea infrastructurilor specifice pentru valorificarea durabilă a resurselor naturale și pentru creșterea calității serviciilor turistice
- Promovarea potențialului turistic și crearea infrastructurii necesare în scopul creșterii atractivității României ca destinație turistică

⁵ http://www.adrcentru.ro/Document_Files/PORPrezentare/00000039/be6h2_POR%202007-2013.pdf

activităților turistice din mediul rural. Ca urmare a stabilirii acestei priorități regionale, în **Planul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013**⁶, la Axa 3 „Calitatea vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale”, sunt incluse instrumente concrete de sprijinire a dezvoltării sectorului turistic în mediul rural precum Măsura 3.1.3 „Încurajarea activității turistice” și Măsura 3.2.2. „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale”. De asemenea, unele măsuri din cadrul Axei 4 (LEADER) contribuie în mod indirect la dezvoltarea turismului în zonele rurale.

La nivel regional, complementar Planului de Dezvoltare Regională 2007-2013, a fost elaborat un **Plan de acțiune în domeniul turismului în Regiunea Centru**. Acest document conține o analiză comprehensivă a potențialului turistic regional și a valorificării acestuia, analiza SWOT a turismului la nivel regional și un plan de acțiuni pentru următorii 5 ani. Pentru atingerea obiectivelor propuse prin această strategie, se preconizează înființarea unei *Asociații Regionale de Turism a Regiunii Centru*, organism ce trebuie să asigure coagularea intereselor pe care regiunea le are în domeniul turismului și în care vor fi reprezentați principalii actori implicați în domeniul turismului din toate cele 6 județe componente. Dezvoltând o viziune regională, Planul de acțiune pentru turism pune accentul pe corelarea și coordonarea unitară a acțiunilor din domeniul turismului. Documentul ia în considerare necesitatea conturării unei identități regionale precum și valorificarea complementarităților de ordin turistic ale județelor din Regiunea Centru.

Pornind de la analiza documentelor strategice sus menționate și a studiilor în domeniu, se conturează necesitatea păstrării turismului printre prioritățile strategice ale Regiunii Centru și continuarea programelor și acțiunilor de sprijin derulate în prezent. În același timp, se simte nevoia unei corelări mai bune între strategiile existente la nivel local, județean, regional și național precum și luarea în considerare a tuturor legăturilor și interferențelor turismului cu alte domenii economice și sociale. În acest sens, se impune o abordare integrată a dezvoltării și creșterea interoperabilității programelor vizând turismul cu programele de protecție a mediului, cu programele ce vizează dezvoltarea rurală, cu cele din domeniul infrastructurii de transport, cu programele de dezvoltare a resurselor umane și cu cele culturale.

6. Glosar de termeni

Turistul – persoana care călătorește și rămâne în locuri diferite de mediul obișnuit al acesteia pentru mai mult de 24 ore și cel mult un an neîntrerupt, în scopul petrecerii timpului liber, în scopuri de afaceri, în scopuri medicale sau în alte scopuri ce nu au legătură cu exercitarea unei activități remunerate în locul vizitat. (definiția Organizației Mondiale a Turismului)

⁶ <http://www.fonduri-structurale.ro/Detaliu.aspx?t=dezvoltarerurala>

Structura de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică – orice construcție sau amenajare care furnizează în mod permanent sau sezonier serviciul de cazare și alte servicii specifice pentru turiști. Sunt luate în calcul doar structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică cu o capacitate de cazare instalată de cel puțin 5 locuri-pat, având certificat de clasificare valabil. (definiția Institutului Național de Statistică)

Capacitatea de cazare turistică existentă reprezintă numărul de locuri de cazare de folosință turistică înscrise în ultimul act de recepție, omologare sau clasificare al structurii de primire turistică. Sunt luate în calcul numărul de locuri din structurile existente la 31 iulie din anul respectiv. (definiția Institutului Național de Statistică)

Capacitatea de cazare turistică în funcțiune (exprimată în locuri-zile) reprezintă numărul de locuri de cazare puse la dispoziția turiștilor de către structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare înmulțit cu numărul de zile cât sunt deschise în perioada considerată. (definiția Institutului Național de Statistică)

Sosirea unui turist se înregistrează când o persoană este înscrisă în registrul structurii de primire turistică cu funcțiune de cazare turistică, pentru a fi găzduită una sau mai multe nopți. În fiecare structură de primire turistică cu funcțiune de cazare turistică se socotește o singură sosire pe turist, indiferent de numărul de înnoptări rezultate din șederea sa neîntreruptă. (definiția Institutului Național de Statistică)

Înnoptarea este intervalul de 24 ore, începând cu ora hotelieră, pentru care o persoană este înregistrată în evidența spațiului de cazare turistică și beneficiază de găzduire în contul tarifului aferent spațiului ocupat, chiar dacă durata de ședere efectivă este inferioară intervalului menționat. (definiția Institutului Național de Statistică)

Indicele de utilizare netă a capacității de cazare turistică în funcțiune se calculează prin raportarea numărului de înnoptări realizate la capacitatea de cazare turistică în funcțiune din perioada respectivă. (definiția Institutului Național de Statistică)

Durata medie a sejurului se calculează prin împărțirea numărului de înnoptări realizate la numărul de sosiri ale turiștilor. (definiția Institutului Național de Statistică)

ADR CENTRU, Str. Decebal, 12, 510093, Alba Iulia, România,
Tel.: (+ 40) 258 - 818616, (+ 40) 258 - 815622, Fax: (+ 40) 258 - 818613
Internet: www.adrcentru.ro, www.regio.adrcentru.ro, e-mail: office@adrcentru.ro

Investim în viitorul tău!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Regional și cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European pentru Dezvoltare Regională.

Titlu proiect: Sprijin acordat în perioada 2011 - 2012 pentru OI din cadrul ADR Centru în implementarea și monitorizarea la nivel regional a POR 2007 - 2013

Editor: Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru

2011

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.